

The castle of Vadstena, founded in 1545 by King Gustav Wasa, could be called "The first opera house of Sweden". As early as 1654 when Queen Christina ruled the country, an Italian opera group, conducted by the composer Vincenzo Albricci, performed at the castle in Vadstena.

The International Vadstena Academy

The International Vadstena Academy for budding professional singers and musicians was founded in 1964 by the singing teacher Ingrid Maria Rappe, for the purpose of studying and performing in both newly composed music dramas and early operas in the historic buildings of Vadstena. To date, approximately twentyfive operas have been given their first representation of our time in Vadstena — a result of successful research. Most of them have been broadcasted and seven of them televised: (*San Giovanni Battista* by A. Stradella (1675), *The Actress who came to Heaven* by A.M. Abbatini (1668), *The Opera Buffa* by C. Ditters von Dittersdorf (1798), *The wretched Husband* by D. Cimarosa (1785), *Duke Magnus and the Mermaid* by Ivar Hallström (1867), *Someone I have seen* by Karólina Eiriksdóttir (1988) and 1992 *Thine is the Kingdom* by Jonas Forssell (1991).

Due to the unique opera works and to the high standard required of the performers, the academy has enjoyed the enthusiastic esteem of various opera agents, theatre managers, press critics both throughout Sweden as well as abroad. Tours of several productions have also been made to Denmark, Norway, Iceland, Germany and Austria.

In 1989 guest performances were given of the opera *Någon har jag sett* (*Someone I have seen*) in Reykjavik.

In Vadstena the rising generation of great singers can be met in unconventional surroundings. Many of Vadstena's

alumni can be heard at opera houses all over the world, e.g. Britt-Marie Aruhn, Marianne Häggander, Loa Falkman, Lars Magnusson, Anne Sofie von Otter.

Many young stage directors have also started their stage career at the Vadstena Academy, among others Göran Järvefelt, Torbjörn Lillieqvist and Per-Erik Öhrn. The two latter have also been Artistic leaders of the academy. Arnold Östman, who is now director of the Drottningholm Court Theatre, was the Artistic Director in 1969—1982. Present Artistic Director is flautist Clas Pehrsson from 1991.

Every summer a seminar initiated by the founder of the academy, Mrs Ingrid Maria Rappe, is held for people working with the human voice, researchers and physicians, which from different aspects illuminates the singing voice.

Upon the initiative of the orchestral musicians, additional concerts are often scheduled at the castle and at other historical buildings of the town, e.g. at the ancient convent. Furthermore, concerts also take place in the outdoor park by Lake Vättern.

The Academy is subsidized by the Ministry of Education and Cultural Affairs, the Municipality of Vadstena and the Östergötland County Council.

Kungsholmsgatan 56 (15/8—1/6)
S-112 30 Stockholm, Sweden
08-652 61 80

Lastköpingsgatan (1/6—15/8)
S-592 40 Vadstena, Sweden
0143-122 29, 122 49

STIFTELSEN INTERNATIONELLA VADSTENA-AKADEMIEN

Produktion och layout Astrid Lande.
Grafiska original Gunnar Lande och Christer Häll.
Datasättning John Bojja, Niklas Bojja, Maria Kollind.
Kostymskisser till Prosperos dröm Elisabeth Åström.
Engelska översättningar och fotografisk medverkan David Aler.
Skeninge Boktryckeri AB 1992

No. 4. Duo. Allegro ma non troppo.

Clarinete
Fagotti

Clarinete
Fagotti

Violini

Viola

ANDARNAS Ö
Johann Friedrich Reichardt
Berlin 1798

Miranda
Soprano

Basfi

All. ma non troppo.

Harmonien var i kvarten den mål Josefa fö

Utal för

flora, den Donna Prosperos fäkt av bla. Pan.

M. Quartett. M^o
i Fingre

Clarinete
ind.

Corn
in E.

Fagotti

Violini

Viola

Innehållsförteckning/Contents
se sidan/see page 3 — 23

English texts on the following pages:
27 — 5, 29 — 7, 22 — 44

**Röken i föreställningen är
vattenånga och helt ofarlig**

*

Rolländring:
Maja spelas av Annica Hassel

Andarnas ö
Föreställningar på Vadstena Slott: 23, 25, 26, 28, 29, 30 juli och 1, 2, 4, 5, 6, 8, och 9 augusti 1992 kl.19.
Kaffeservering i pausen
Maude och Lars-Erik Landestorp, Gamla Konditoriet, Vadstena
Videoinspelning sker den 28 och 29 juli

**Rökning är förbjuden på Gamla Teatern och på Slottet.
Fotografering och bandupptagning från salongen är ej tillåten.**

ANDARNAS Ö

Originalets titel Die Geisterinsel

Opera efter William Shakespeares drama Stormen

Musik

Johann Friedrich Reichardt, Berlin 1798

Libretto

C.F.W. Gotter

Svensk översättning

Stig Tysklind

Musikalisk edition

Anders Wiklund

Dirigent

B. Tommy Andersson

Musikalisk instudering

Cathy Graham, Henrik Löwenmark

Regissör

Åsa Melldahl

Scenograf, kostym

Maria Geber

Koreograf

Mats Isaksson

Maskör

Ulrika Nilsson

Ljus

Fredrik Lundström, Anna Wemmert

Kostymmästare

Anna Mossberg

Regiassistent

Margot Lande

Scenografassistent, scenmästare

Johan Mansfeldt

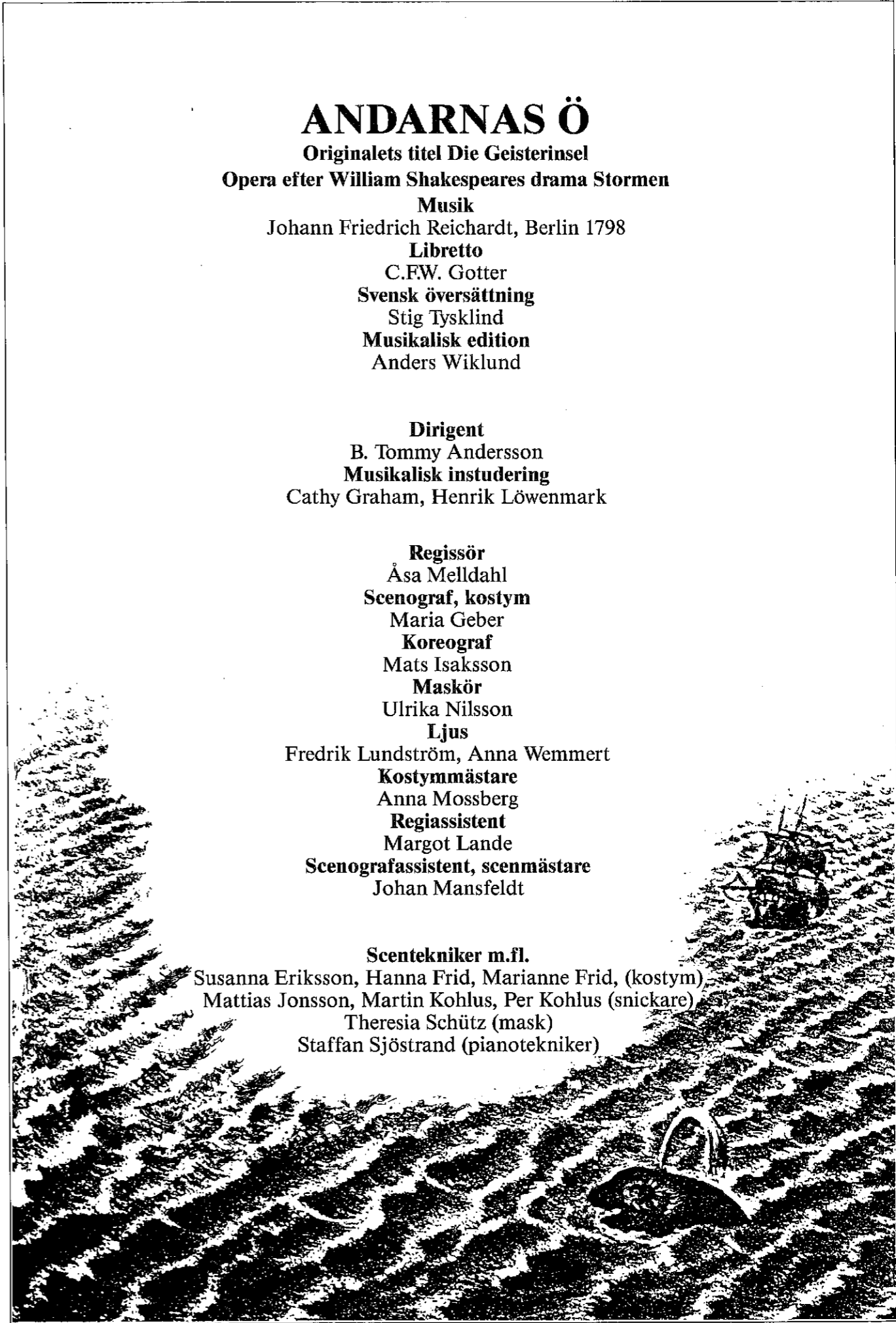
Scentekniker m.fl.

Susanna Eriksson, Hanna Frid, Marianne Frid, (kostym)

Mattias Jonsson, Martin Kohlus, Per Kohlus (snickare)

Theresia Schütz (mask)

Staffan Sjöstrand (pianotekniker)

Åsa Melldahl, foto David Aler

När Gotter och Reichardt skrev *Andarnas ö* hade några år förflutit sedan franska revolutionen. Den sexualmoral som vårt samhälle bygger på hade formulerats. Det skulle gå ytterligare hundra år innan Freud beskrev de neuroser som är priset för denna moral. Neurosen isolerar oss och den föds i isolering. Vårt hem är vår borg, men också vår ö. Men "*No man is an island*", och endast i gemenskap med andra kan vi nå själslig hälsa: förmågan att arbeta och älska.

Det är självklart att Gotter i sin libretto till *Andarnas ö* har rensat både i textens komplexitet och bland rollfigurerna i Shakespeares *Stormen*. Bara en sån sak som att han flyttar själva stormen och det annalkande fartygets förlisning från att vara dramats prolog, till att ligga i första aktens final, renodlar vissa teman i berättelsen.

Men han tar inte bara bort utan lägger också till. Den goda, döda modern Maja, finns inte i Shakespeares text, men här bildar hon en väldig kontrast och ett komplement till den onda modern, Calibans mamma Sycorax. Hos Gotter börjar dramat där: med Mirandas sång till Maja. Den unga flickan berättar om sin dödslängtan, hon vill följa modern till dödsriket. Men Maja är inte bara Mirandas mor, utan även Prosperos. Hon är Modern, god och allomfattande, liksom Sycorax är modern, ond och allomfattande. Demeter och Hekate, om man så vill.

Shakespeare definierar spelplatsen till att vara en obebodd ö, en "uninhabited island", en isola, en ö. Och helt obebodd är denna ö inte. Prospero, trollkarl och vetenskapsman, bor där med sin dotter och sin slav, öns forne härskare, våldtäktsmannen och vilden, monstret Caliban. Genom att utrusta Sycorax med ett komplement i Maja, har Gotter förstärkt det komplementära även hos Prospero och Caliban. Utan den civiliserade människan ingen ociviliserad, utan Dygden inget Monster, utan Dr Jekyll ingen Mr Hyde.

Isolerade är förvisso dessa tre öbor. Prospero, Miranda och Caliban har bara varandra, även om Prospero till all lycka har sin luftande Ariel till hjälp. Och isolerade har de varit i nio år, sedan Prospero störtades från sin tron i Milano och landsteg med sin då femåriga dotter, Miranda. Ön regerades av Sycorax, som hade fängslat Maja i en grotta. Prospero befriade Maja, tog ön ifrån Sycorax och förslavade Caliban. Men innan Sycorax försvann slungade hon en hemsk spådom över Prospero: "*Om nio år ska jag återvända, då ska du tvingas att sova under hela den natt då min son Caliban ska lägga Miranda och lägga ön under sig.*" Nio år har gått när Gotters och Reichardts opera börjar. Miranda är en fjortonårig flicka med en tendens, att likt Törnrosa i väntan på prins, falla i sömn när Prospero försöker varna henne för vad som ska hända. Maja är död och när dagen är till ända ska spådomen slå in.

Åsa Melldahl
regissör

The Island of Spirits

When Gotter and Reichardt wrote their opera, only a few years had passed since the French Revolution. The sexual morality that is the foundation of our society had been given form, although it would be another hundred years before Freud described the neuroses that follow. Neuroses isolate us and are born out of isolation. Our home is our castle, but can also be our own island. No man is an island, though, and only in the society of others can we reach spiritual health - the capacity for work and love.

It is evident that Gotter in his libretto for *Die Geisterinsel* has simplified both the text and reduced the number of characters of Shakespeare's *The Tempest*. For example, he has moved the tempest itself from the prologue to the end of the first act, thereby highlighting certain themes in the story.

However, he also adds elements of his own; the kind, sadly deceased mother-figure Maja does not exist in Shakespeare's play, but here compliments and gives contrast to Caliban's evil mother, Sycorax. Gotter begins his story with Mirandas song to Maja. The young girl gives voice to her longing for death in order to join her mother in the land of the dead. Maja is the universal good mother-figure, mother to Prospero as well as to Miranda, while Sycorax is her evil counterpart - in the fashion of Demeter and Hekate.

Shakespeare defines the setting for the play as a desert island, but it does have a few inhabitants. Prospero, magician and scientist, lives there with his daughter Miranda and his slave Caliban, the former ruler of the island, a rapist and savage monster. By giving Sycorax a complimentary figure, Maja, Gotter has also emphasized the complimentary nature of Prospero and Caliban. Without civilized man we would have no savages, without virtue no monsters and without Dr Jekyll there would be no Mr Hyde.

These three characters are isolated from the world; Prospero, Miranda and Caliban only have each other, although Prospero has Ariel, a spirit, to assist him. They have been isolated for nine years, ever since Prospero was cast from the throne of Naples and escaped to the island with his daughter, then aged five. At that time, the island was ruled by Sycorax who had imprisoned Maja in a cave. Prospero set Maja free, took the island from Sycorax and made Caliban his slave. Before disappearing, however, Sycorax made the following prophecy aimed at Prospero: "*In nine years' time I shall return, and you shall be forced to sleep all through the night when my son Caliban takes Miranda by force and once again makes this island his kingdom.*" Nine years have passed when the opera begins. Miranda is now a fourteen-year old girl with a habit of falling asleep when Prospero warns her of the future to come. Maja has died and the terrible prophecy is due to come into effect at the end of that very day.

Åsa Melldahl
director

This photograph by Grace Robertson has inspired the director and the scenographer of this production.

ANDARNAS Ö

SÅNGARE

Prospero är en avsatt kung, avsatt av sin bror, Antonio. Han är vetenskapsman och trollkarl. Han är också, och kanske framför allt: en Far.

Peter Vogel
baryton

Miranda är en fjortonårig flicka. Hon lever isolerad med sin far och med Caliban, som längtar efter att få våldta henne.

Karin Ingebäck
sopran

Caliban är Prosperos slav. Han är öns rättmätige ägare och en dag skall den åter bli hans. Hans namn anses komma från Montaignes essä: "Om kannibaler". Pigafetta skrev på femtonhundratalet en berättelse om ett tillfångatagande av indianer på San Julian, som Shakespeare kan ha använt sig av när han skapade Caliban. När Shakespeare skrev Stormen 1611, fanns en rad historier i svang om de infödingar som kolonisatörerna kom i kontakt med i Afrika, Amerika och Indien.

Lars Arvidsson
basbaryton

Ariel är en luftande som häxan Sycorax hade fängslat i en trädglyka, men som Prospero befriat och som sedan dess tjänar honom. Ariel är Prospero trogen, men längtar efter den frihet som hans natur tillhör.

Kristin Aabel
sopran

Fernando är prins av Neapel, son till Prosperos forne bundsförvant Alfonso. När vår opera utspelar sig är han på väg till sitt bröllop med en brud som han aldrig har sett.

Staffan Galli
tenor

Fabio är Fernandos page och bästa vän, en ung pojke inte olik Cherubin.

Annika Hassel
sopran

Oronzio är Fernandos köksmästare, en man för vilken inte skeppsbrottet är helt ovälkommet: "Här (på ön) är vi lika mycket värda som han", säger han, och syftar på Fernando.

Rolf Christianson
baryton

Stefano är Fernandos källarmästare, Oronzios kusin. Inte heller han har något emot att tillsammans med Caliban göra uppror mot dem som makten haver.

Bo Rosenkull
baryton

Ruperto är tjänare till Prosperos bror Antonio, som avsatte denne och tog ifrån honom tronen. Ruperto svek Prospero och satte honom och Miranda i land på vår ö, när han istället borde ha räddat dem. I vår opera byter han emellertid sida ännu en gång och räddar Prospero sedan Antonio störtats.

B. Tommy Andersson

Sycorax är Calibans mor, den Onda Modern, som återvänder för att få tillbaka sin ö.

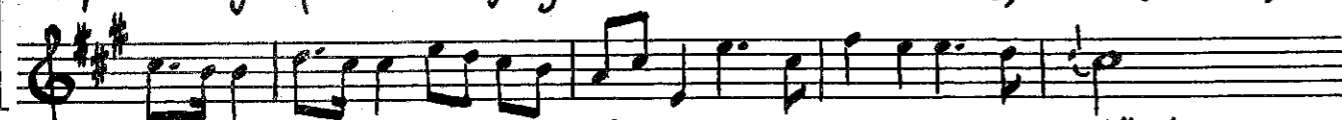
Rolf Christianson

Maja är den Goda Modern, som stiger upp ur sin grav för att rädda Miranda från Caliban och Sycorax.

Bo Rosenkull

Sylfider - Agnes och Samuel Branting

Un poco adagio (Miranda sjunger till Fernando i sin aria, slutet av akt II)

Tor-ka, tor-ka di-na ta-rar, lossa orons dumma töm!

THE ISLAND OF SPIRITS

CAST

Prospero A dethroned king, usurped by his brother. He is a scientist and magician and also, perhaps above all: a father

Miranda A fourteen-year old girl. She lives in isolation with her father and with Caliban, who longs to ravish her.

Caliban A slave. He is the rightful owner of the island and one day it will again become his. His name is allegedly taken from Montaignes essay "Of Cannibals". Pigafetta in the sixteenth century wrote a story about the capture of some indians on San Juliën, which could possibly have inspired Shakespeare. At the time when The Tempest was written, in 1611, there was an abundance of tales about the savages that had been encountered in Africa, America and India.

Ariel A spirit of the air who was imprisoned in a tree by Sycorax, but was set free by Prospero and now serves him. Ariel is faithful to his master but longs for freedom.

Fernando Prince of Naples, the son of Prospero's previous ally Alfonso. At the beginning of our story he is on the way to his wedding with a girl he has never yet laid eyes on.

Fabio Fernando's page and best friend, a young boy similar to Cherubino.

Oronzio Fernando's cook, who actually welcomes the shipwreck: "Here on the island we are all equals", he says, referring to Fernando

Stefano The master of Fernando's wine-cellar, and Oronzo's cousin. He has no qualms about helping Caliban to revolt against the powers that be.

Ruperto A servant to Prospero's brother, Antonio, who deposed Prospero and took the throne. Ruperto betrayed Prospero and put him and Miranda ashore on the island instead of saving them. In our opera he however changes sides once more, saving Prospero after Antonio has been dethroned.

Sycorax Caliban's mother, the Evil Mother who returns to reclaim her island.

Maja The Good Mother who rises from her grave in order to save Miranda from Caliban and Sycorax.

Sylphs

Un poco adagio (Fernandos första aria, akt II)

Var kan jag mänsklig vär-me finna på denna plats där fa-sa rår?

Walfrid Nilssons

BOKHANDEL AB

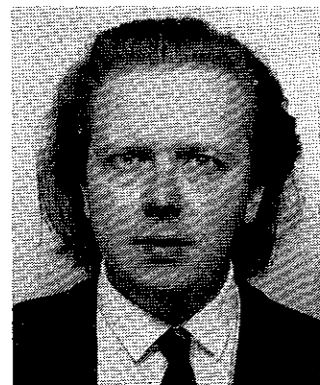
Kyrkogatan 2, 591 35 Motala. Telefon 0141-100 07

stödjer Vadstena-Akademien

och

önskar framgång

1992

B. Tommy Andersson, dirigent, har studerat vid Musikhögskolan i Stockholm sedan 1983. Lärare i dirigering har huvudsakligen varit hovkapellmästare Kjell Ingebretsen, men Tommy har också studerat för Jorma Panula, Eric Ericson samt periodvis för Peter Eötvös, Brian Priestman, Sergiu Comissiona samt Gennady Rozhdestvensky. Vid sidan av studierna har han under flera år arbetat som dirigent i många olika sammanhang med professionella musiker och amatörer på olika platser runt om i landet från Lund till Luleå. Dessutom med professionella orkestrar i Ungern, Tjeckoslovakien och Tyskland. Tommy har även tidigare arbetat med opera - Mozartoperorna Trollflöjten, på Musikhögskolan i Stockholm, och Figaros Bröllop, på Södra Teatern med sångare från Operahögskolan i samma stad. Förutom detta har han arbetat med sångare i andra sammanhang, bland andra Ingvar Wixell. Bortsett från dirigerandet har Tommy hållit på med musik på flera sätt, bland annat genom att spela violin och piano, men framför allt genom att han tidigt började komponera och i STIMs katalog finns ett sextiotal verk. Däribland orkesterstycken, solokonsert, kammarmusik, körverk mm. De senaste åren har framför allt musiken för slagverk i olika kombinationer spelats, bland annat av Kroumata-ensemblen. De kompositions lärare som har betytt mest är Sven-Eric Johansson och Sven-David Sandström. Ursprungligen kommer B Tommy från Borås. Innan han började ägna sig åt att studera dirigering tog han musiklärar- och violinpedagogexamen vid Musikhögskolan i Stockholm.

ORKESTER

Dirigent B. Tommy Andersson

Violin

Konsertmästare Anders Lagerqvist,
Pia Faust, Maria Hulthén, Jin Hägerström, Patrik Hörman,
Mikael Johansson, Mona Kullenmark, Eva Salonen, Martin Stensson

Viola

Malin Bratt, Niklas Sjunnesson, Robert Westlund

Violoncell

Karin Sandén-Berg, Liselotte Stenman

Kontrabas

Katarina Lindgren

Cembalo, hammarklaver

Pia Örjeheim

Tvärflöjt

Sara Hammarström

Oboe

Thomas Karlsson

Klarinett

Per Johansson, Lena Jonhäll

Fagott

Peter Gullquist, Anette Olsson

Horn

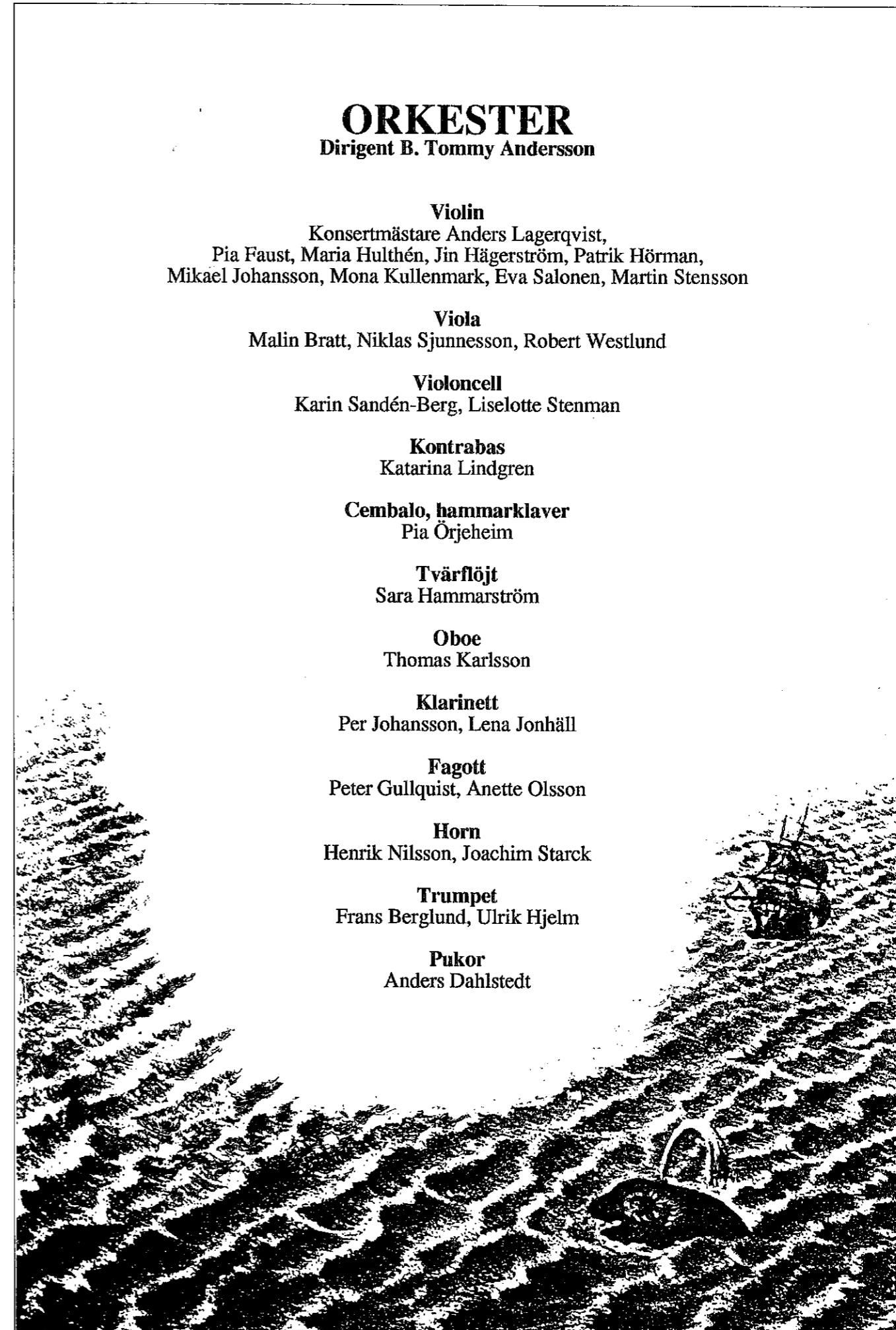
Henrik Nilsson, Joachim Starck

Trumpet

Frans Berglund, Ulrik Hjelm

Pukor

Anders Dahlstedt

Die Geisterinsel- den tyska romantiska operans genombrott

Fil. dr. Anders Wiklund

Under det tidiga 1790-talet dominerade den italienska operan och det wienska sångspelet på de tyska scenerna. Här och var kunde man dock finna rester av den tidigare epokens operastil med en underordnad musik och dominans av talad dialog, som excellerade i billig komik och groteskerier i skenet av en konservativ borgerlig moral. Men de flesta nordtyska tonsättarna och librettisterna hade sökt sig till farsen och stycken med magiska och spektakulära ämnen av mer sydligt ursprung.

Några av dessa nordtyska författare hade tidigt vänt sig till kompositörer som företrädde både sk wienskt sångspel och den italienska operatraditionen. Så hade t.ex. Goethe redan 1796 erbjudit sin fortsättning av Mozarts Trollflöjten: *Die Zauberflöte*, *zweiter Theil*, till wienaren Paul Wranitzky. En annan författare vid weimarhovet, Friedrich Hildebrand von Einsiedel, hade i början av 1790-talet samarbetat med Friedrich Wilhelm Gotter i Gotha med en operabearbetning av Shakespeares *The Tempest*.

Innan deras libretto hade fått sin definitiva form hade man börjat sökandet efter en lämplig tonsättare, bl.a. övervägde man Mozart, Dittersdorf, Reichardt, Grétry, Haydn, Wranitzky, Christian Friedrich Gottlieb Schwencke och Friedrich Fleischmann. Mozart stod först på listan, men på grund av hans död i december 1791 hann inte några seriösa underhandlingar äga rum.

Mozart och Shakespeares *The Tempest*

Den sista oktober 1791 skrev poeten Gottfried August Bürger till sin elev och vän August Wilhelm Schlegel: "*Gotter har skrivit ett lysande libretto över Shakespeares *The Tempest*... Mozart skall skriva musiken.*" För man tro Bürger skulle alltså en kontakt ha tagits av Gotter och Mozart skall, åtminstone i tanken, under sina sista månader ha varit sysselsatt med Shakespeares svanesång. Gotters namn var inte okänt för Mozart, som beundrade hans texter, t.ex. *Medea*, tonsatt av Georg Benda. Gotter är dessutom författare till *Wiegenlied* ("*Schlaf, mein Prinzchen schlaf ein*") vars musik sedan länge tillskrivits Mozart. Texten till sången ingick i ett bibliskt allegorispel (*Esther 1789*) och publicerades inte förrän efter Mozarts död, varför denne inte har kunnat få texten av någon annan än Gotter.

Att Mozart skulle ha haft ett intresse för *Die Geisterinsel* anses av vissa samtida bevisat genom de stora likheter som finns mellan Shakespeares *The Tempest* (och därmed indirekt med Gotters libretto) och *Trollflöjten*. Man har

också hävdats att *Die Geisterinsel* är influerad av *Trollflöjten*s libretto, vilket dock inte är möjligt då Gotters text var fullbordad långt innan kontakten mellan Schikaneder och Mozart ägt rum. Det är möjligt att Gotter ansåg sig ha funnit sin man när han lärde känna Mozarts opera. Likheterna mellan Shakespeares drama och Mozarts sista opera är slående. Sarastro har likheter med Prospero, liksom Tamino och Pamina med Ferdinand och Miranda, vars kärlek vid första ögonkastet också måste genomgå provet genom eld och vatten. Caliban har sin parallell i Monostatos och hans mor, Nattens drottning, svarar mot Sycorax. Likaså finns släktskap mellan de "drei Knaben" och Ariel och även Papageno återfinns svagt i *Trincolo* och Stefano.

Skulle Mozart ha tonsatt Gotters libretto om han levte längre? Alfred Einstein hävdar att så inte skulle ha skett, främst av två skäl: Mozart upprepade sig aldrig i sina operor. Betraktar man operorna från *Entführung* till *La Clemenza di Tito*, finner man att varje verk är *sui generis* (i sin genre). För det andra skulle Mozart ha insett att *Die Geisterinsel* var mer ytligt spektakulär och effektsökande än den humanism och det djup som det trots allt finns en del av i Schikaneders text. Det är möjligt att Mozart kunnat hålla med en av kritikerna av librettot: "...stycket har under Gotters hand blivit en tråkig fé-saga av simplaste märke...innehåller de allra billigaste operaeffekterna...scenerna med clownerna har blivit banaliteter...Caliban har blivit en hälften operaskurk, hälften idiot."

Därför får man nog tyvärr konstatera att Bürgers utsaga om att Mozart hade haft Gotters libretto bara var hörsägen. Kretsen kring Bürger var starkt involverad med Gotter och man kan nog se hans utspel som ett försök att skapa intresse kring texten, som snart skulle börja sin rundvandring bland andra tonsättare.

Sökandet fortsätter

Sent på året 1792 sände Gotter sitt utkast till Dittersdorf men denne hade alltför långtgående förslag till revidering för att tillfredsställa textförfattarna. Flera andra förslag på tyska, franska och wienska tonsättare kom upp men intresset var uppenbarligen svalt, eftersom man 1796 beslöt att låta den okände Friedrich Fleischmann i Meiningen få de exklusiva rättigheterna att tonsätta texten.

fortsättning

All^o Mod^o (Oronzio och Stefano i akt II)

Hemna våra fruar än sla-va och hu-se-ra;
me-dan vi, som fria män här få po-ku-le-ra!

EX ANIMO-KÖREN

Körledare Elisabeth Jivegård

Sopraner

Ylva Bremer-Ohlsson
Cecilia Harder
Ann Jansson
Anne-Lie Johansson
Katrin Lindell
Helena Murling
Anna Petersson
Agneta Roswall
Anne Sand
Christina Sjögren
Barbro Tivemark
Barbro Wallstén

Altar

Helena Forsberg-Nilsson
Hanna Frid
Anna Harder
Anna-Karin Häggqvist
Anette Regnstrand
Katrin Sandborg

Tenorer

Hans Börnesson
Sune Elebring
Inga Hagliden-Svahn
Henry Petersson
Hans Stolpe
Jan-Ebbe Svensson

Basar

Ingvar Frid
Stig-Gunnar Kullander
Jan Ohlson
Stefan Sandberg
Ulf Sandberg
Staffan Sjöstrand

Gotter dog 1797 och då var Die Geisterinsel, som blev styckets slutgiltiga namn, ännu inte tonsatt. Hans änka Luise beslöt att försöka publicera sin makes libretto. Efter att Fleischmanns tillstånd inhämtats sändes texten till Friedrich Schiller, som publicerade den i sin tidskrift Die Horen i slutet av 1797.

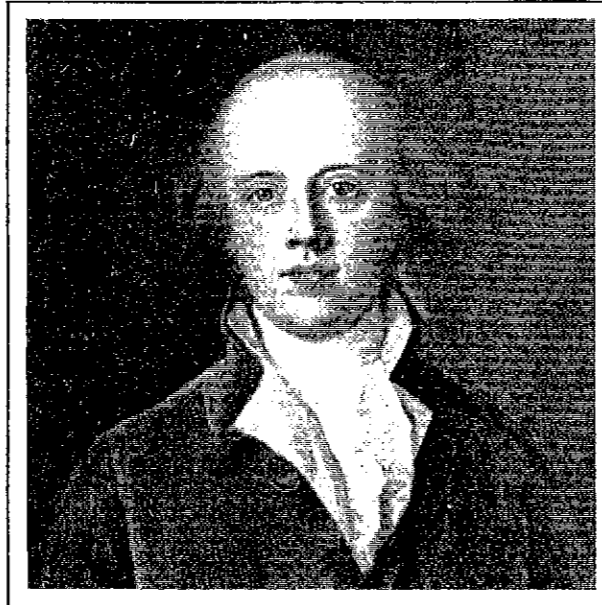
Friedrich Schlegels bror, August Wilhelm, som hade drivit på publiceringen av librettot, fann mycket att lovord, även om han ansåg att en hel del allför sentimentala inslag hade kunnat undvikas. Schiller hade själv inga större tankar om Gotters arbete. Det hade däremot Goethe, som i ett brev i oktober 1798 skrev till Luise Gotter:

"Die Geisterinsel wäre ein Meisterstück von Poesie und Sprache: es liesse sich nichts musikalisches denken."

Gotters text var dock inte utan brister. Dess musikaliska vers tillhör en av de mest väljudande i den tyska 1700-talsoperan men Gotter lyckades bara till hälften i den enligt honom själv svåraste uppgiften: "att så mycket som möjligt tona ner inledningens mörker och förenkla fabelns magi, för att framhäva de humanitära värdena." Gotter försökte förena två synsätt, vilka började göra sig gällande inom operadramaturgin vid denna tid: nämligen att placera en allvarlig, mänsklig historia i centrum av en magiföreställning. Det sistnämnda hörde till det wienska sångspelets tradition. I dess anda introducerade Gotter avsiktligt dunkla figurer (i kretsen kring Scyrorax och Maja), överdrivna visuella effekter samt den magiska teaterns allra mest kända klichéer: förvandlingsnummer, den brinnande busken, flanmande bergsklyftor som slukar fiender, vulkaner, människor som förvandlas till sten och naturligtvis storm och skeppsbrott.

Goethe ombesörjde att Fleischmanns tonsättning sattes upp på hovteatern i Weimar våren 1798. Verket mottogs emellertid kyligt och försvann snabbt från repertoaren. Uppremiären hade ägt rum redan 1796 i Regensburg utan att lämna något större intryck. I Berlin köpte direktören för Königliches Nationaltheater, August Wilhelm Iffland, Fleischmanns partitür men efter en genomläsning avfärdades det och Iffland vände sig i början av 1798 till Johann Friedrich Reichardt för en ny tonsättning av Gotters text. Ett tecken på det intresse som librettot väckt var, att det samma år tonsattes av Rudolf Zumsteeg i Stuttgart och året därpå av Friedrich Wilhelm Haack i Stettin. Inom loppet av tre år hade det komponerats fyra operor på Gotters och Einsiedels libretto.

Reichardt hör till den skara av operatonsättare som verkade i ett gränsland mellan två epoker, i detta fall barock/wienklassicism och romantik. Han föddes två år efter Bachs död och dog ett år efter Richard Wagners och Giuseppe Verdis födelse. I detta musikaliska gränsland skedde en av de största stilistiska

Johann Friedrich Reichardt

omsvängningarna som musikhistorien skådat. På operans område ser vi avsteget från den formalistiskt hårdstyrda opera serian mot den musikdramatiska stora nationaloperan. Detta återspeglas i de flesta av Reichardts verk. Han tog sin utgångspunkt i Hasses och Grauns operaestetik liksom i Hillers nordtyska sångspelsstil, och gick över den gluckska reformoperan till den tidiga romantiska stora operan. Reichardt tillhör de mest mångsidiga och intressanta musikpersonligheterna i slutet av 1700-talet. Han var inte bara en nära vän till Goethe och den förste som framgångsrikt tonsatte dennes diktning, utan också vän och gynnare av en rad av samtidens betydande män och kvinnor på både andliga, kulturella och sociala områden. Hans skaparverksamhet omfattade alla musikaliska former men det är främst inom operakonsten han nådde sitt mästerskap. Han var även banbrytande inom den musikaliska journalistiken. Reichardts politiska verksamhet ledde till att han under sitt liv utsattes för hätska angrepp. Troligen bidrog den till att hans goda anseende som tonsättare snabbt solkades efter hans död. Han visade öppet sympatier för franska revolutionens idéer och avsky och förakt för hovlivets ihåliga prägl. Han tog också starkt avstånd från den napoleonska imperialismen och deklarerade högljutt sitt medlemskap i den tyska frihetsrörelsen. Sammantaget gjorde detta honom till en kontroversiell person i en tid då avvikande personliga åsikter inte accepterades.

Reichardt, Goethe och den tyska operan

Reichardt hade under början av 1790-talet varit sysselsatt med goethetexter och hade skapat de första sceniska verken med en tydlig tysk stil. Detta hade lett till att de fem sk Goethe-Singspiele tillkom 1789-93. Den tyska

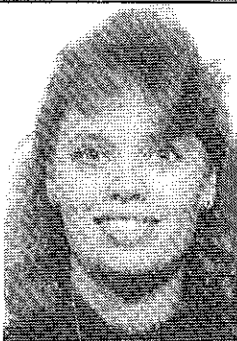
Kristin Aabel, Ariel, sopran, f.60 i Stockholm, har gått på Operastudio 67 och SMI (sång- och talpedagog) samt Operahögskolan i Stockholm, slutprod. 92: Susanna i "Figaros Bröllop" på Södra Teatern. Hon har sjungit John Blund i "Hans och Greta" och Barbarina i "Figaros bröllop" på Kgl. Teatern. Under våren 92 gjorde Kristin 'Hon' i "Livet är en dröm" med Operaligan och Mrs Ford i Salteris "Falstaff" på Drottningholmsteatern. Stipendier: Långmanska Kulturfonden, Gälöstiftelsen, Anders Sandrews Stiftelse, Mannheimer Swartlings Advokatbyrå, Konstnärskommittens Konstnärskbidrag, Ax:son-Johnson stiftelse, Tobissons familjefond samt Konstnäreringen m. fl.

Annica Hassel, Fabio, sopran, f.65 i Västerås och uppvuxen i Enköping. Annica har gått på Bollnäs folkhögskola, Operastudio 67 och ett år på Teater- och Operahögskolan i Göteborg, samt deltagit vid sommar-akademien på Mozarteum Salzburg 1990. Samma år sjöng hon Elisetta i "Det hemliga äktenskapet" av Cimarosa i Italien och titelrollen i Puccinis "Syster Angelica" på Operastudio 67. Stipendier: Frimurarorden S:t Eriks jubelårsfond 1992. Sånglärare: Kerstin Wahlström-Olsson.

Lars Arvidsson, Caliban, basbaryton, f.62 uppvuxen i Norrköping, har musikkärlar- och sångpedagogexamen samt solistutbildning från Musikhögskolan i Stockholm. Frlansar som konsert-, oratorie-, romans- och operasångare. Har medverkat i flera radio/TV-inspelningar. Turnerar regelbundet i Sverige och utomlands med bl.a. Bach-collegium Stockholm, Andres Mustonen och Hortus Musicus Tallinn och pianisten Viktor Åslund. Stipendier: Kgl. Musikaliska Akademiens stora stipendium. Lars medverkade även 91 vid Vadsstena-Akademien. Sånglärare: Erik Saedén och Inga-Lill Sundin.

Karin Ingebäck, Miranda, sopran, f.67, uppväxt i Vara, är examinerad sångpedagog vid Musikhögskolan i Ingensund och har gått två år på Musikhögskolan i Gbg, solistutbildningen. Börjar på "Hans och Greta" 87, Fiordiligi i "Così fan tutte" 91 och titelrollen i "Madame Butterfly" på Gbg:s musikhögskola. Som solist: Mozarts "Exultate jubilate", Berlioz "Les nuits d'été", kyrko- och romanskonserter. Under 91-92 har Karin sjungit i koren på Stora Teatern i Gbg. Stipendier: Kgl. Musikaliska Akademien 91, Vara Kommun Kulturstip. 87 och studiestip. ur Lindkvists Donationsfond, Gbg. Sånglärare: Sten Neiker och Märta Schéle.

Rolf Christianson, Oronzio, baryton, f.63, har gått Stockholms musikgymnasium, ett år på Musikhögskolan i Stockholm (sångpedagogutbildning) samt en musikteaterkurs vid Guildford School of Acting. Han har också studerat skådespeleri på Teaterverkstaden i Stockholm och för Junij Alsjits, regissör vid Vasilievteatern i Moskva. Rolf har gjort titelrollen i "Il maestro di capella" på Musikhögskolan i Stockholm 90, Matt i "Fantasticks" på Riksteatern 85/86 och medverkat som sångare i "Cats" på Chinateatern 88. Sånglärare: Kerstin Vibergh och Torsten Föllinger.

Bo Rosenkull, Stefano, baryton, f.64 i Åtvidaberg. Kantors- och organistex. i Linköping, sångsolist- och sångpedagogex. vid Musikhögsk. i Gbg, samt två år på musikkärlarlinjen vid Musikhögsk. i Sthlm. Examen juni 92 vid Teater- och Operahögsk. i Gbg. Solist vid Ystadsoperan under tre somrar, bl.a. Horemhab i "Achnaton", Rusthällaren i "Ryttaren". Han har under våren sjungit Saul i "David och Jonathan" med Utomjordiska barockbolaget, Gbg. Även verksam konsertsångare, och sångpedagog. Stip: Gbgs Musikhögskolas sångstip, Sigurd och Elsa Goljes Minnesfond. Lasse Lönn Dahl, Gbgs Musikteat. vänner, RM ordens stip, Ax:son-Johnson stip, Sånglär: Harald Ek och Solwig Grippe.

Staffan Gall, Fernando, tenor, f.64 i Danderyd, studerar sång för Harald Ek och Ove Meyer-Leegardh. Han har gått på Operastudio 67 samt medverkat i Folkoperans kör (Barfotaliv och Hoffmanns äventyr). Staffan har nu gått första året på Teater- och Operahögskolan i Göteborg och gör vid Vadsstena-Akademien i sommar sin sceniska debut som solist.

Peter Vogel, Prospero, baryton, f.59 i Västerås, uppvuxen i Sthlm där han gått Adolf Fredriks musikkola/gymnasium och studerat på Operastudio 67. Teater- och Operahögskolan i Gbg 88-91. Han sjöng Renato i Verdis "Maskeradbalen" på Norrlandsoperan 91 (t92 Greven, Figaros bröllop). Don Giovanni och Don Pizarro i "Fidelio" som praktik på Theater Hagen i Tyskland 90-91. På Teater- och Operahögskolan i Gbg: Jean i "Fröken Julie", Smimoff i "Björmen", på Confidencen Malatesta i "Don Pasquale" och 92 på Storan i Gbg Onegin i "Eugen Onegin". Stip: Carl-Axel Hallgrens minnesstip, Gbgs musikteaters vänner stip. 91, Lasse Lönn Dahls Resestip. 88. Sånglär: Harald Ek.

Konsertmästare

Anders Lagerqvist, konsertmästare, f.72, är uppvuxen i Karlstad där han tio år gammal började sina violinstudier för Peter Sundqvist. 89 antogs han på Musikhögskolan i Stockholm där han studerar för H. Thedén. Han har vunnit första pris vid Umeå Internationella Kammmusikfestival 90 och 91 och tilldelades 91 även Kgl Musikaliska Akademiens utlandsstipendium. Hösten 92 förestår studier för prof. Arenkow, Wien, och våren 93 ska han spela Aulins violinkonsert med Musikhögskolans Symfoniorkester under ledning av Göran W. Nilsson.

Koreograf

Mats Isaksson, koreograf, är utbildad danspedagog och koreograf vid Danshögskolan och har även studerat vid Laban Inst. of Movement, New York. Har varit verksam som dansare i Cramérbaletten och Cullbergbaletten och som balettchef vid Östgötateatern 81-83. Som koreograf har Mats skapat bl.a. Hemmaphroditen, en balettopera av O. A. Thommessen uruppf. -76 i Vadsstena, uppf. på Kungliga Teatern -85, Shaman 1987 på Cirkus och Trolltagen på Sommarfestivalen vid Storforsen samt ett stort antal föreställningar på Storan, Östgötateatern, Operan, Norrlandsoperan och för Cramérbaletten. Sedan 1989 är han assistent till Birgit Cullberg. Medverkade i Vadsstena 1975, 76 och 77.

All^o maestoso (ur Prosperos aria, akt II) fortsättning

Jag är mäktig och det svär jag att förbrytarn evigt plåga

Vivace (slutet av Calibans aria, akt I)

... och luggar vår skäggtofs i viss-nande drag, i viss-nande drag!

operan under 1700-talet hade varit ett sorgligt kapitel. Efter den s.k. hamburgoperans nedgång (efter Reinhard Kaiser) hade en regelsättning för tysk opera formulerats efter förebilder från den stora diskussionen om tysk dramatik omkring 1750. Det var män som Christoph Wieland och Gotthold Lessing som formade den tyska operaestetiken. Den i sin tur vilade på den gluckska reformoperan där musiken skulle underordna sig texten; den fick endast vara "...eine helfende Kunst". Den enda genuint tyska musikdramatik som fanns var sångspelet och det vilade helt på den franska traditionen från opéra comique. Problemet var att den tyska varianten var stelare och tråkigare, även om den översattes. Den galliska espriten kunde inte överföras så lätt. Undantag fanns givetvis som Michaelis Amors Guckkasten, men i stort var situationen katastrofal. På de stora tyska scenerna spelades istället uteslutande italienska opera- och teaterstycken.

Det var här som Goethes insats kom. Redan 1779 hade han lärt känna tonsättaren Philipp Christoph Kayser och med honom inlett en reform av sångspelet. Huvuddragen i denna reform var att man kunde urskilja tre typer av sceniska sång: (a) strofisk folkvisa, (b) genomkomponerad sång, i vilken den agerande uttrycker sig med nerv och känsla samt (c) accompagnato-recitativet, den rytmiska dialog som är underordnad handlingens framåtskridande. Goethe hade också synpunkter på instrumentationen, vilken han ansåg skulle krydda den musikaliska anrättningen:

"Bedienen Sie sich der blässenden Instrumente als eines Gewürzes und einzeln; bei der Stelle die Flöte, bei einer die Fagot, dort Hautbo, das bestimmt den Ausdruck und man weiss was man geniesst, anstatt dass die meisten neuere Componisten, wie die Köche bei den Speisen einen Hautgout von allerlei anbringen, darüber Fisch wie Fleisch und das Gesottne wie das Gebratne schmeckt." (brev till Kayser 20 jan 1780).

I sanning en originell syn på instrumentation men träffande!

Goethe gav alltså tonsättaren en helt annan frihet än det insnörda, formalistiska regelverk som både Lessing och Gottshed förespråkade. Emellertid kunde inte Kayser nå upp till och musikaliskt realisera Goethes ideal, vilket framgår av Kaysers tonsättning av Jery und Bätley en text som Reichardt inom kort skulle ge betydligt större rättvisa. Trots Goethes iver att förändra den tyska operakonsten, fann han ändå att den italienska operan var den ideala musikdramatiska formen. Bl.a. ansåg han Cimarosa och i synnerhet hans L'impresario in angustie (1786) vara opera buffans ideal. Vidare fann han att det italienska recitativet var överlägset den talade dialogen i Singspiel och opéra comique.

Johann Wolfgang Goethe

Här var han på kollisionkurs med sina tyska kollegor, som ville bort från den onaturliga talsången. I dessa strävanden hade Goethe föga hjälp av Kayser. Denne var en bildad man, skolad i den gamla musiktraditionen, och väl bevandrad i den italienska operatraditionen. Det var i den rollen han kom att bli Goethe till stor nytta, då denne

reviderade sina tidigare sångspelstexter i riktning mot den italienska stilen.

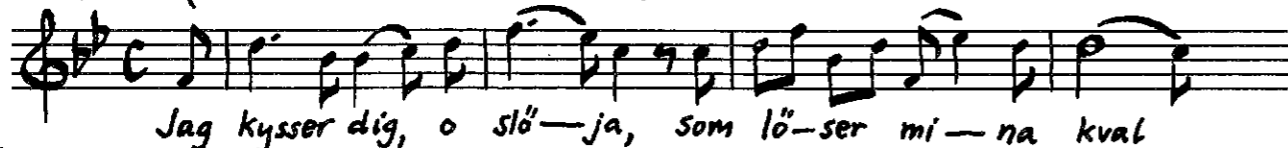
Det blev istället Reichardt som kom att realisera Goethes visioner, först med Claudine von Villa Bella och Erwin und Elmire och sedan i ytterligare tre verk. Författaren är överförtjust och ser i Reichardt den som skall lyfta fram den tyska operan i jämnhöjd med den italienska. Deras samarbete kom att vara under resten av 1790-talet även om deras gemensamma operaskapande succesivt upphörde. Den initiala framgången hos sångspelen förbyttes emellertid i ointresse. Så här efteråt kan man konstatera att felet ligger i texten. Goethes vilja var nog så övertygande men förmågan räckte inte till. Musikaliskt visar de fem Liederspiel på Reichardts utveckling mot den romantiska operan. Utan dessa "förstudier" hade Die Geisterinsel sett helt annorlunda ut och nu är det dags att återvända till "Andarnas Ö".

På väg mot den romantiska tyska operan - Die Geisterinsel

Trots att Reichardt inte kom i första hand när uppdraget att tonsätta librettot lämnades ut, vet vi att denne ändå var involverad när den slutliga texten utformades. I brev har Gotter omnämnt att han fått värdefulla musikaliska

fortsättning

Andante (Fabios andra aria, akt II)

påpekanden av Reichardt. Det är troligt att denne tonsatte texten omedelbart efter Gotters död 1797 utan att ha fått någon direkt beställning. När så Iffland kom med sin begäran om en ny tonsättning av Die Geisterinsel kunde Reichardt prompt leverera sitt partitur, vilket Iffland köpte för 500 Thaler (Fleischmann betalade han 70!). Den sjätte juli 1798 hade operan sin urpremiär. Till en början var mottagandet tämligen svalt men förbyttes i klar framgång allteftersom stycket spelades. Fram till 1825 hade det bara i Berlin spelats 55 gånger, en aktningssiffra om man betänker att den tyska romantiska operan då definitivt hade gjort sitt genombrott med Webers Friskyttan i juni 1821 i samma stad!

Reichardts tonsättning vittnar om de nordtyska tonsättarnas försök att assimilera det wienska sångspelet och den italienska operans arketyp. Nutida forskare som Winton Dean har gått så långt att han anser partituret var "overwhelmingly influenced by Mozart". Detta är en klar överdrift, även om det var oundvikligt att ej påverkas av Trollflöjten vid denna tid. Ett typiskt nordtyskt drag är den manliga dominansen bland rollerna, inspirerat av de många manskörerna vilka var speciellt populära i Berlin. Från början hade Gotter sju manliga roller mot en kvinnlig (Miranda) men Einsiedel ändrade klokt nog sammansättning så att både den unge Fabio och Ariel skulle sjungas av kvinnor. Inte desto mindre är det manliga övertaget påtagligt. Ett exempel är kvartetten för fyra basar ("Hurtig, Lasst uns") i tredje akten.

Partituret uppvisar en variationsrikedom i instrumenteringen som är unik i Reichardts produktion. Gotter har försett sitt libretto med en rad instrumentanvisningar av vilka Reichardt (tursamt nog) inte hörsammat alla. Till exempel anser Gotter att motiv från "stormenkörens" musik i slutet av första akten, skulle interfolieras i Fernandos recitativ i andra aktens början. Reichardt kopplar istället stormen till Ouvertyren, som för övrigt innehåller ett flertal av motivet i första akten, och låter istället Fernandos recitativ innehålla det punkterade Maja-motivet från inledningen av första akten. Överhuvudtaget innehåller Die Geisterinsel en hel del enkla ledmotiv som syftar till att knyta dramat och musiken nära varandra. När det gäller instrumenteringen laborerar tonsättaren med en rad olika klangfärger framför allt med hjälp av träblåsarna, och när orginella effekter som i Fabios två arior, "Ich küsse dich" i andra akten och "Wären lüsterne Najaden" i akt tre där basinstrumenten i stråket ersatts med ett fortepiano.

I fråga om musikalisk kontinuitet uppvisar Reichardt ett ovanligt framsynt tänkande. Detta är tydligast i övergången mellan den andra och tredje akten. I slutet av andra aktens final har de båda älskande Fernando och Miranda fått en säck koraller av Prospero med uppgift att de skall vara åtskilda under natten och räkna koraller. I den

tvådelade duetten som inleder akt tre börjar de motvilligt sin hopplösa syssla. Duetten innehåller kanske Reichardts allra vackraste porträtt av hjältinnan i en underbar Mozartinspirerad cantilena. Genom att låta olika motiv och ackompanjemangsfigurer föregripa den kommande musikaliska dramatiken, där naturen plötsligt upphäver de älskandes påtvingade separering och Fernando kastar sig vid Mirandas fötter, uppnår också Reichardt en större integration av de musikaliska strukturer och skapar en riktad kedja av dramatisk kontinuitet. En äskknall får dem att springa därifrån och musiken går direkt över i pantomimscenen mellan Sycorax, Maja och andekören, för att sedan i en hisnande modulation hamna i den avslutande duetten mellan Ariel och Prospero. Denna komplexa bild förstärks ytterligare av Reichardts intensifiering av tonartstillhörighet med främst huvudpersonerna: Miranda (Ess dur) och Prospero (C dur).

Med Die Geisterinsel kom Reichardt att definitivt lösgöra sig från det tyska sångspelets form. De följande operaverken som t.ex. Rosmonda (1801) och Das Zauberschloss (1802) pekade fram mot den tyska operastil som under 1800-talets första decennier kom att företrädas av Louis Spohr och Carl Maria von Weber.

Den musikaliska editionen

Till grund för Vadstena-Akademiens framförande har legat ett samtida kopiepartitur, förvarat i Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz, Berlin (Mus ms. 18214). Partituret bär omfattande spår av att ha använts vid framföranden, då mängder av strykningar, transponeringar och revideringar finns. Materialet för sångarnas instudering har varit en kopia av det klaverutdrag, som Reichardt lät trycka 1799. Både detta tryck och partituret innehåller en väsentlig avvikelse gentemot Gotters tryckta libretto. Mot slutet av andra akten tillfogade Reichardt ett recitativ och en aria för Miranda, "Fernando, darf ich's glauben?". Arian skrevs för Margarethe Schick som var Berlinpubliken älskling sedan 1794 då hon debuterade på Nationaltheater. Klokt nog avstod Reichardt från att ge henne en bravuraria i italiensk stil, något som hade skapat en obalans gentemot Fernandos föregående enkelt hållna Romanza. Istället utgörs Mirandas största aria i operan av en tvådelad rondeau, en ariaform som annars omhulldades i den gamla opera serian.

Anders Wiklund

Fil. dr. forskningsledare

Referenser:

Bauman, Thomas: North German Opera in the Age of Goethe, Cambridge, 1985

Einstein, Alfred: Essays on Music, New York, 1956

Pröpper, Rolf: Die Bühnenwerke Johann Friedrich Reichardts (1752-1814), Bonn, 1965

Andante (Ariels avsked till Prospero i akt III)

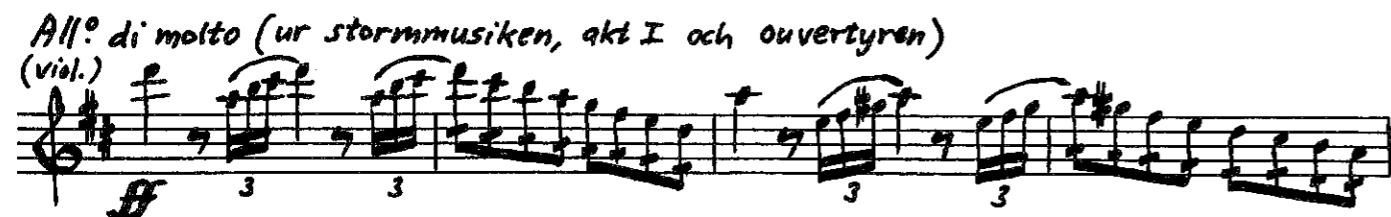

”90-TALETS PLÅT- & MEKANIK- LEVERANTÖR”

TermoRegulator

NOOMI OCH OWE
PETTERSON

VINTERGATAN 1 BOX 967 591 29 MOTALA TELEFON 0141-580 60 TELEFAX 0141-552 20

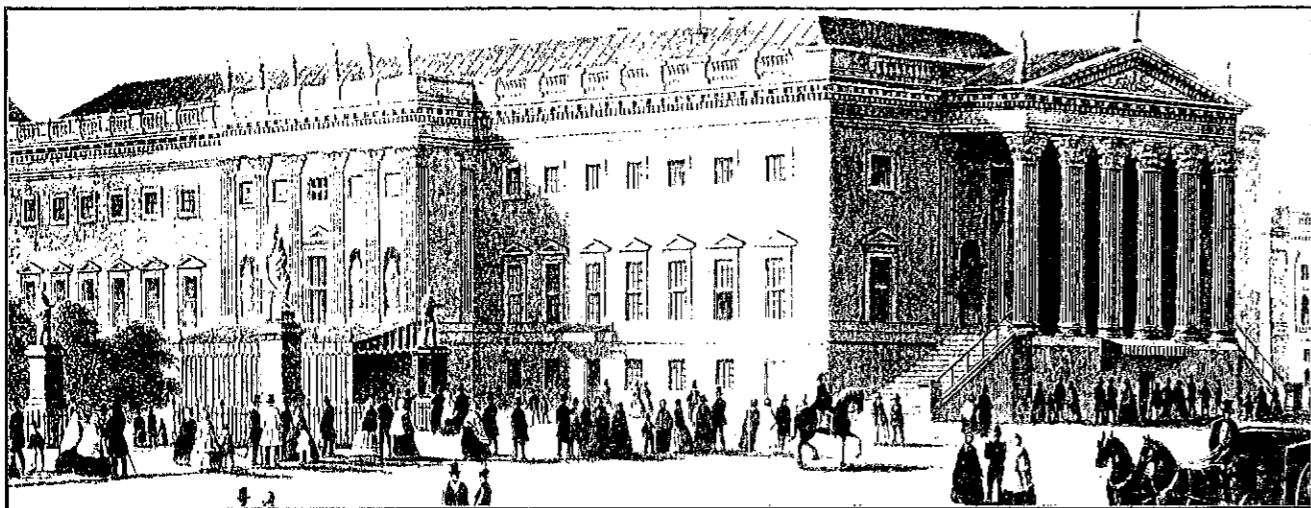

MEDVERKANDE - ANDARNAS Ö

	<p>Cathy Graham, repetitör, är född och utbildad i England. Bosatt i Sverige sedan -78 och arbetar som repetitör och pianist på bl.a Operastudio-67, Folkoperan, Operahögskolan, Oscarsteatern, Riksteatern, Chinateatern och Dramatiska Ensemblen. Cathy medverkade i Vadstena -89 och -90.</p>		<p>Henrik Löwenmark, repetitör, utbildad pianist vid Musikhögskolan i Göteborg 79-84 och studerade för Peter Feuchtwanger i London 1988. Är verksam som solist, ackompanjatör, ensemblemusiker och som lärare i musikalisk instudering vid Musikhögskolan i Stockholm. Henrik har varit instuderare vid Vadstena-Akademien sedan 1987.</p>
	<p>Maria Geber, kostymtecknare, scenograf, har studerat på Gerlesborgs konstskola, Anders Beckmans skolas klämlinje och på San Francisco Art Institute. Som medlem i teatergruppen Galeasen har hon skapat flera uppmärksammade föreställningar bl.a. Mars, eller Kärlekens Spioner, Orestes, Jungfru-leken, Artauds Requiem, Barbaras långa nätter och Recital. Hon har arbetat med Lars Rudolfsson på Orienteatern och Suzanne Osten på Unga Klara där hon gjorde kostymerna till Affären Danton och Livsfarlig Film. Hon har samarbetat två gånger tidigare med Asa Melldahl på Angeredsteatern i Gbg, där Strindbergs Folkungasagan har premiär i höst. Medv. vid Vadstena-Akademien 1982 och 84.</p>		<p>Ulrika Nilsson, maskör och perukmakare, utbildad på Dramaten 77-80. Mellan åren 81-89 anställd vid Stockholms Stadsteater. De senaste åren har Ulrika frilansat inom både film- och teaterbranschen. Hon har gjort ett flertal produktioner i samarbete med Maria Geber, bl.a. Mars eller Kärlekens Spioner på Stadsteatern och Artauds Requiem på teater Galeasen. Ulrika har tidigare medverkat i Vadstena -83 och -84.</p>
	<p>Fredrik Lundström, belysningsmästare, ljussättare medverkade första gången vid Vadstena-Akademien -91. Han har tidigare arbetat vid Arbisteatern och är nu anställd på Östgötateatern.</p>		<p>Anna Wennert, ljussättare, f.68 i Skivarp är utbildad vid Dramatiska Institutets teaterteknikerlinje. Hon har tidigare gått teatergymnasium i Sandviken och teaterlinjen vid Marieborgs folkhögskola. Har bl.a. arbetat på Östgötateatern och med Dramatiska Ensemblen. Anna har medverkat i Vadstena 1990 och 91.</p>
	<p>Johan Mansfeldt, scenografiassistent och scenmästare, f.67, uppvuxen i Vadstena. Johan har arbetat som teatertekniker, snickare och scenograf vid flera institutioner runt om i Sverige. Studier i Bild och Form vid Wiks folkhögskola och vid Nordiska Scenografiskolan i Skellefteå. Detta är sjätte sommaren som han medverkar i Akademiens operafestival.</p>		<p>Margot Lande, regiassistent, f.67 i Stockholm, där hon gått Adolf Fredriks musikskola och Humanistisk linje på Södra Latins gymnasium. Hon har studerat engelska, musik- och teatervetenskap vid Stockholms Universitet. Teaterstudier både privat och vid studieförbund. Medverkan i div. uppsättningar (amatör- och Fria Pro). Våren 92 praktiserade hon som producentass. på Dramaten. Margot medverkade vid Vadstena-Akademien första gången 74 som statist och har sedan dess arbetat scen-tekniskt (scenmästare, inspicient, rekvisitör) och administrativt (prod.ass.).</p>
	<p>Anna Mossberg, kostymansvarig, är utbildad vid St Görans gymnasium i beklädnadsteknik, mösterkonstruktion och damskrädderi. Under åren 86-90 arbetade hon som designer, tillskärare och sömmerska hos Smiths modebutik i Gamla Stan i Stockholm. Anna har också arbetat på bl.a. Fria Teatern och på Orienteatern där hon samarbetade med Maria Geber i "Ett drömspel" hösten -90.</p>		<p>Elisabeth Jivegård, Vadstena, är ledare för kören Ex Animo sedan 85. Hon är utbildad kyrkomusiker och tog kantorexamen i Linköping 74. Arbetar i Aska pastorat, i fem församlingar med kyrko-, ungdoms, och barnkörer. Under hennes ledning har Ex Animo-kören gjort turnéer till Tyskland. Kören har samarbetat med operasångarna Karin Johansson och Esias Tewoldhe-Berhan samt gjort många konserter i traktens kyrkor. Kören består av 26 personer.</p>

Allegro (Prospero i duo med Miranda, akt I)

J. F. Reichardt var chef för operan Unter den Linden i Berlin. Dagens operahus återuppbyggdes efter andra världskriget som en exakt kopia av Knobelsdorffs byggnad från 1742.

Från andarnas ö till andens olymp

Gerhard Bona

Vadstena-Akademien är även i år den musikaliska spjutspetsen i och med att man uppför Johann Friedrich Reichardts opera *Die Geisterinsel* (som hade sin urpremiär 1798 med anledning av Friedrich Wilhelm III:s kröningsfest i Berlin). Akademiens forskningschef, fil dr Anders Wiklund, har förtjänstfullt tagit fram denna opera som är en milstolpe i utvecklingen av den tyska operastilen vid övergången mellan barock och romantik. Att Reichardt är årets kompositör, ej bara i Vadstena, visar utgivningen av en bok om honom i år under titeln "Weil nicht alle Blütenräume reiften" (Varför ej alla blomsterdrömmar mognade) författad av ingen mindre än den världsberömda barytonsångaren *Dietrich Fischer-Dieskau*, nu professor vid Musikakademien i Berlin.

Johann Friedrich Reichardt var kunglig preussisk hovkapellmästare som tjänade tre kungar i Berlin. Han var oerhört produktiv och introducerade den folkliga visan i konsertsalen. Över 1000 sånger skrev han, varav 128 till texter av Goethe. Schubert och Weber tog starka intryck av hans verk. Han skrev 16 operor och satte musik till tio sångspel främst av Goethe och Schiller. Hans produktion av instrumentalmusik var också stor i form av oratorier, kantater, motetter och symfonier. En av Reichardts mera berömda lärjungar var E.T.A. Hoffmann, (född liksom sin mästare i Ostpreussens huvudstad, Königsberg), hovrättsråd och som kompositör förebådande den romantiska operan samt excentrisk författare vilken inspirerade många bl.a. Offenbach!

Reichardt växte upp när den tyska litteraturen, poesin och dramatiken genomgick omvälvande förändringar under 1700-talets andra hälft. Upplysningstidevarvet avlöstes av *Sturm und Drang*-perioden. Slagord som *Natur*, *Herz*, *Genie* behärskade detta ungdomssvärmeri, utlöst av bl.a. Rousseau-anhängaren Herders skrifter om Shakespeare och Wielands geniala översättningar av Shakespeares verk.

Reichardts liv och gärning speglar de djupgående förändringarna i konsten, musiken och litteraturen. Han föddes den 25 november 1752 i Königsberg och växte upp granne med den store filosofen Immanuel Kant vars föreläsningar han flitigt besökte. Han tog också starka intryck av Johann Georg Hamann, mystikern, som krävde frigörelse av känsla och fantasi.

Den unge Reichardts musikaliska utbildning präglades av de oroliga tiderna och faders frånvaro under det sjuåriga kriget (1756-1763). Men den lille Fritz lärde sig violinspelet så bra att han kunde underhålla ryska officerare under Ostpreussens ockupation. Hans violin fylldes rikligt med silverrubel... En organist i Königsberg lärde honom skalor, taktindelning och pauser. En studerande från Riga gav honom pianoundervisning och en österrikisk krigsfånge blev hans sånglärare i italienska arior. I greve Kaiserlings följe fanns vid ett besök i hemstaden den mycket skicklige violinisten F.A. Veichtner som undervisade Reichardt i Bendas mästertliga capriccion. En annan musiker i det ryska sändebudets sällskap var den kände pianisten Goldberg som fick spela rogivande stycken under grevens sömnlösa nätter. Bachs Goldbergvariationer komponerades för detta ändamål! Veichtner och Goldberg öppnade vägen till Reichardts "musikhelgon": Bach, Händel, Hasse och Graun till vilka senare också sällade sig Gluck och Mozart.

Königsberg blir för trångt för 19-åringen och målet är Berlin! Med två dukater i fickan liftar han till Danzig och stannar där en månad. Skulderna betalar han genom att ge konserter. Tillsammans med sin gode vän, Johan Abraham Peter Schulz, reser han så till den preussiska huvudstaden. På vägen komponerar vännerna var sin melodi till Claudius' *Der Mond ist aufgegangen*. Berlin är magnifikt, speciellt Knobelsdorffs operahus Unter den Linden. I Potsdam blir han väl emottagen av familjen Benda. Fredrik II:s konsertmästare spelar sina capriccion och improviserar på violinen vilket satte djupa spår i Reichardts hjärta.

fortsättning

Johan Adam Hiller är skapare av det rent tyska sångspelet och grundar också konserterna i Leipzigs Gewandhaus 1781. Reichardt skriver några symfonier på uppmaning av Hiller och får uppleva några mycket behagfulla månader som gäst hos familjen Hiller. Under förläggaren Breitkopfs mecenatskap får han kredit, affischer trycks gratis till hans konserter och underhållande soaréer arrangeras. Han blir förälskad i den vackra sångerskan Corona Schröter som några år tidigare hade förvirrat studenten Goethes sinnen! Han kan fullborda två operetter, *Hans und Gretchen* och *Amors Guckkasten*.

Har Leipzig varit inspirerande så blir Dresdenuppehållet mörkt och kallt trots stadens konstskatter och skönhet. Han frågar sig om han skall fortsätta med musiken eller om han skall studera juridik. Att vara beroende av de mäktigas egensinne och smaklöshet kan vara motbjudande. Han vandrar till fots över bergen till Böhmen. Hungern övervinner han med glad sång. I Karlsbad finansierar han en badkur med konserter. I Prag bor han hos instrumentmakaren Hellwig och gör succé hos stadens skönheter med *Six Concerts pour le Clavecin ou Pianoforte à l'usage de Beau Sexe*. Prag bjuder honom konstnärligt ej mycket i relation till den succé som Mozart får uppleva där några år senare. Han vänder åter norrut och vänder därmed också den sydtyska musiksmaken ryggen!

Han skyndar tillbaka till Berlin och får uppleva karnevalen 1774 med årets operapremiär. Han bedriver ingående studier av Händels verk. Efter anvisningar av Fredrik II, och uppmaning av Graun och Agricola, börjar han skriva en italiensk opera *Le feste galanti*. Reichardt bor igen hos den gästfria familjen Benda och dottern Juliane väcker de varmaste känslor hos honom. Hon är en mycket begåvad sångerska, komponerar och spelar piano utmärkt. 1777 blir hon hans maka. Benda tar honom med till slottet Sans Souci. Där får han lyssna och genom en dörrspringa se hur kungen exekverar Quantz' berömda flöjtkonserter. "I adagio är han en mästare på flöjten, lika bra som Benda trakterar violinen", är Reichardts omdöme.

Han reser vidare, till Wolfenbüttel, där han träffar Lessing, hovbibliotekarien som har banat väg för Shakespeare i Tyskland. I Hamburg komponerar han melodin till *Willkommen, silberner Mond* och överlämnar denna till textens författare F.G. Klopstock, odenas mästare. Carl Philipp Emanuel Bach, Telemanns efterträdare, tar emot honom med stor värme. Man musicerar flitigt tillsammans och Reichardt är lycklig över möjligheten att kunna studera hos Bach. Hemma hos Matthias Claudius (*Der Mond ist aufgegangen*) och hans vackra hustru Rebekka får han uppleva naturlighet och öppenhet. Här lär han sig också spela på ett ostämt piano och ändå få fram välljud!

Återkommen till föräldrahemmet bestämmer han sig efter en svår sjukdom och på Kants inrådan att studera med sikte på en administrativ karriär. Ödet ville annorlunda: Reichardt arbetar 1775 som e.o. kammarsekreterare vid domänverket i Ragnit. Förbipasserande finansrådet Tarach från Berlin berättar under ett hästbyte att hovkapell-

mästertjänsten är vakant efter Agricolas död. Reichardt skriver genast till Benda och skriver också färdigt partituret till *Le feste galanti*. Till Bendas glädje är han fast besluten att söka tjänsten i Berlin och får rådet att skicka partituret direkt till kungen. Svaret dröjer p.g.a. kungens sjukdom men den fjärde december 1775 kommer svaret att han erbjuds tjänsten till en årslön av 1200 daler. På julafton anländer Reichardt till Berlin och inväntar hos Benda kallelsten till audiens. Den tredje januari 1776 får han komma till slottet i Potsdam. När kungens hundar äntligen är tystade möter han kung Fredriks stora blå ögon: "Har han varit i Italien?" "Nej Ers Majestät men...", svarar Reichardt som ville fortsätta att säga att han gärna ville komma dit. Kungen avbryter honom med: "Det är hans lycka! Akta er för de nya italienarna." Ett långt samtal följer över musik och komposition. Slutligen frågar kungen om han ej vill byta namn till Ricciardini vilket låter bättre än Reichardt, men han svarar avböjande: "Jag är stolt att vara tysk och Er undersåte". Kungen ler och lyfter på hatten som ett tecken på att audiensen är avslutad. Nästa morgon får han sin första kvartalslön på 300 daler och en kunglig droska med sex hästar kör honom från Potsdam till Berlin. Samma kväll sitter han i "sitt" operahus Unter den Linden och bevisar en operaföreställning, *Attiglio Regolo* av Hasse.

23 år gammal har Reichardt nått sitt drömmål att bli hovkapellmästare på *andens olymp*, i huvudstaden Berlin!

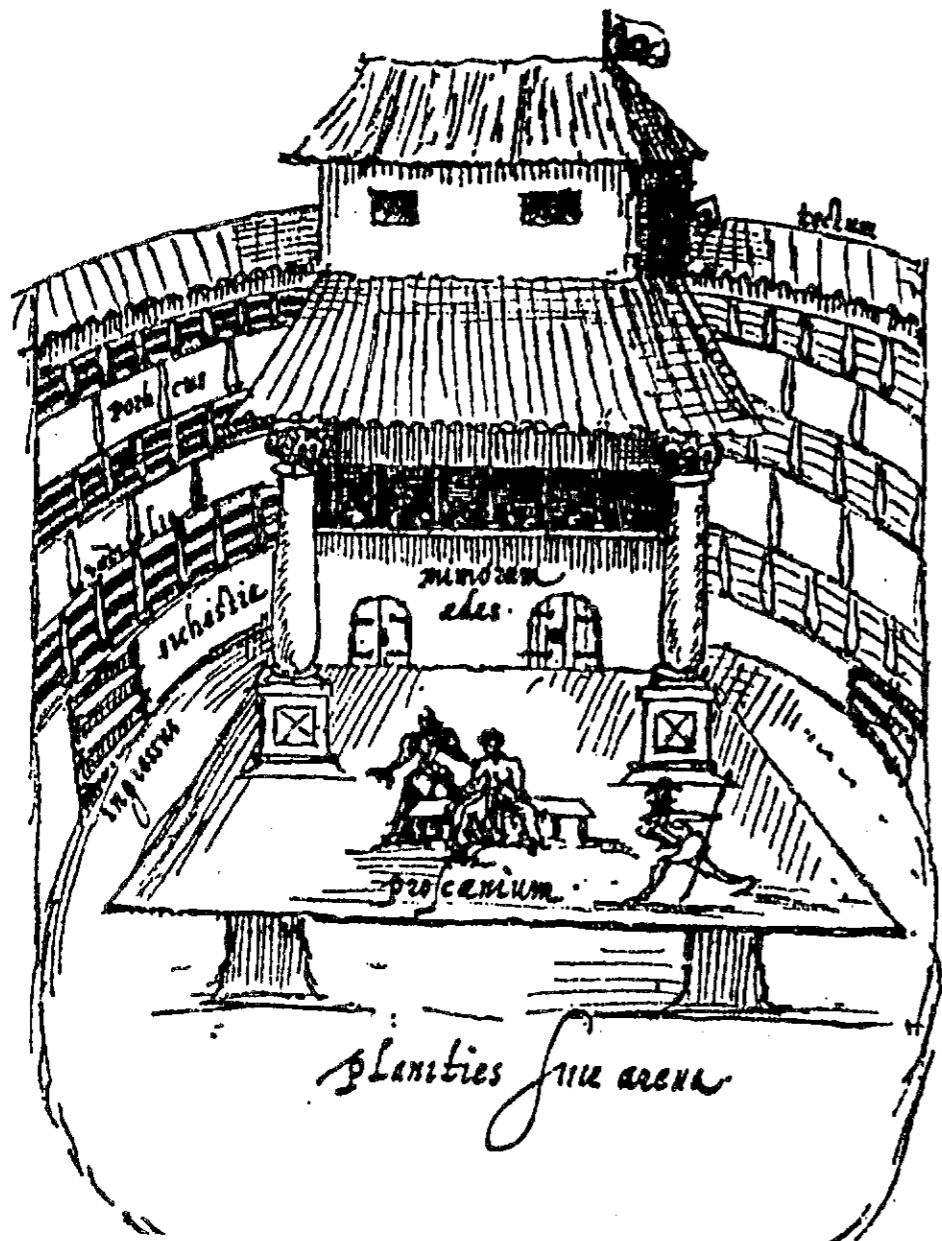
Gerhard Bona

Ordförande i Föreningen Vadstena-Akademiens Vänner och Styrelseledamot i Stiftelsen Int. Vadstena-Akademien

Referenser:

1. Dietrich Fischer-Dieskau, *Weil nicht alle Blütenräume reiften, J F Reichardt Hofkapellmeister dreier Preussenkönige*, DVA 1992.
2. Christoph Michel, *Goethes Leben in Text und Bildern*, Insel Verlag 1982.
3. *Sohlmanns musiklexikon*, 1979.
4. Fritz Feldmann, *Der Anteil des deutschen Ostens an der Musikentwicklung in Deutschland, ur Leistung und Schicksal*, Böhlau Verlag 1967.
5. Hans Renner, *Geschichte der Musik*, DVA 1965.
6. Paul Fechter, *Geschichte der deutschen Literatur*, Bertelsmann Verlag 1953.
7. *Brockhaus Konversationslexikon*, 1886.

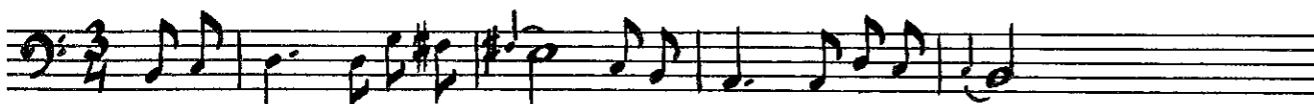

The Swan, en teater som byggdes av Francis Langley och där Shakespeare och hans sällskap spelade 1596-97.

Åsa Melldahl, regissör f.51, har studerat vid Scenskolan i Malmö och därefter varit verksam som skådespelare vid Riksteatern och Unga Klara. De senaste åren har hon regisserat bl a Fällan på Boulevardteatern och flera uppmärksammade föreställningar på Riksteatern, t ex Sommarkvällar på jorden, Den inbillat sjuke, Figaros bröllop (talpjäsen). Hennes senaste uppsättning var Den perfekta kysen av S. Göte på Angeredsteatern. Sin första operauppsättning gjorde hon -88 på Norrlandsoperan: Hästen och gossen med musik av Jonas Forssell efter en text av Sara Lidman. Hon har sedan regisserat Fosterbarn av Tora Dahl på Uppsala stadsteater (dramatisering tillsammans med Fredrik Sjögren), Gudar på

äventyr (efter grekiska myter) på Jordcirkus och Fru Klein av Nicholas Wright på Teater Aurora. Hon har även skrivit libretto till Operafantomen för Stora teatern/Skandinavium i Göteborg. Åsa har vid Vadstena-Akademien tidigare regisserat Keisers opera Claudius (-89) och förra årets uruppförande av Jonas Forssells opera Riket är Ditt. Hon är också engagerad av Angeredsteatern i Göteborg under de närmaste åren samt är nybliven konstnärlig chef för Stora teaterns barnscen Lillan i Göteborg.

Andante (Prospero i akt II, duo med Fernando)

Men en själ med ringa skuld får min vänskap, varm och huld.

THE TEMPEST.

Actus primus, Scena prima.

A tempestuous noise of Thunder and Lightning heard: Enter a Ship-master, and a Boatswaine.

Master.
Ote-swaine,
Boatswaine. Meete Master: What cheere?
Master. Good: Speake to th' Mariners: fall too't, yarely, or we run our selues a ground, bestrite, bestrite.
Enter Mariners.
Boatswaine. Heigh my hearts, cheereily, cheereily my hearts: yare, yare: Take in the toppe-saile: Tend to th' Masters whistle: Blow till thou burst thy winde, if room e-strough.

Enter Alonso, Sebastian, Antonio, Ferdinando, Gonzalo, and others.
Alonso. Good Boatswaine have care: where's the Master? Play the men.
Boatswaine. I pray now keepe below.
Antonio. Where is the Master, Boatswaine?
Boatswaine. Do you not heare him? you marre our labour, Keepe your Cabines: you do asitt the storme.
Gonzalo. Nay, good be patient.
Boatswaine. When the Sea is: hence, what cares these roarsers for the name of King? to Cabine; silence: trouble vs not.
Gonzalo. Good, yet remember whom thou hast aboard.
Boatswaine. None that I more loue then my selfe. You are a Counsellor, if you can command these Elements to silence, and worke the peace of the present, wee will not hand a rope more, vfe your authoritie: If you cannot, giue thanks you haue liu'd so long, and make your selfe readie in your Cabine for the mischance of the houre, if it so hap. Cheereily good hearts: out of our way I say.
Exit.
Gonzalo. I haue great comfort from this fellow: methinks he hath no drowning marke vpon him, his complexion is perfect Gallows: stand fast good Fate to his hanging, make the rope of his destiny our cable, for our owne doth little aduantage: If he be not borne to bee hang'd, our case is miserable.
Exit.

Enter Boatswaine.
Boatswaine. Downe with the top-Mast: yare, lower, lower, bring her to Try with Maine-course, A plague vpon the top-mast. Enter Sebastian, Antonio & Gonzalo.

vpon this howling: they are lower then the weather, or our office: yet againe? What do you heere? Shal we giue ore and drowne, haue you a minde to sinke?
Sebastian. A poxe o' your throat, you bawling, blasphemous incharitable Dog.
Boatswaine. Worke you then.
Antonio. Hang cur, hang you whoreson insolent Noyemaker, we are lesse afraid to be drowne, then thou art.
Gonzalo. He warrant him for drowning, though the Ship were no stronger then a Nutt-shell, and as leaky as an vnsanched wench.
Boatswaine. Lay her a hold, a hold, set her two courses off to Sea againe, lay her off.

Enter Mariners wth.
Marino. All lost, to prayers, to prayers, all lost,
Boatswaine. What must our mouths be cold?
Gonzalo. The King, and Prince, at prayers, let's assitt them, for our case is as theirs.
Sebastian. I am out of patience.
Antonio. We are merly cheated of our liues by drunkards, This wide-chopt rascall, would thou mightst lye drowning the washing of ten Tides.
Gonzalo. Hee'l be hang'd yet,
Though eury drop of water sweare against it, And gape at widit to glut him. A confused noise within.
Mercy on vs.
We split, we split, Farewell my wife, and children, Farewell brother: we split, we split, we split.
Antonio. Let's all sinke with' King
Sebastian. Let's take leaue of him.
Exit.
Gonzalo. Now would I giue a thousand furlongs of Sea, for an Acre of barren ground: Long heath, Browne fiers, any thing: the wills aboue be done, but I would faine lye a dry death.
Exit.

Scena Secunda.

Enter Prospero and Miranda.
Miranda. If by your Art (my dearest father) you haue put the wild waters in this Rote; say them: The skye it seemes would poure down stinking pitch, But that the Sea, mounting to th' welkins cheekes, Dashes the fire out. Oh! I haue suffered With whole that I saw suffer: A braue vessel

(Who

Administrativa medarbetare m.fl. 1992

Maria Kollind (produktionsassistent), Gunnar Lande (kassaförvaltare), John Boija (ekonomiassistent), Martin Kohlus (inspelningsteknik, kansli- & orkestervaktmästare), Per Kohlus (scenteknik, soppkök), Jan Ohlsson (scenteknik mm), Bo och Kerstin Lundhquist (transporter, lokaltillsyn, soppkök mm), Niklas Boija, Cecilia Harder, Magnus Pehrsson, Lotta Thellström, Britta Wallgård, Carolina Wolff (praktikanter) Astrid Lande, (administrativ ledare, producent)

Ett stort varmt TACK!

Till Vadstena-Akademiens verksamhet 1992
har anslag erhållits från:
Kulturdepartementet,
Vadstena kommun och Östergötlands läns landsting.

Bidrag har erhållits från följande stiftelser:
Crafoord, Philipson,
Helge Ax:son Johnson, Axel och Margaret Johnson,
Sigurd och Elsa Goljes minne,
Kempe-Carlgrenska fonden,
Samfundet Pro Fide et Christianismo,
Kgl. Sällskapet Pro Patria
samt från
Kgl. Musikaliska Akademien, Svenska Rikskonserter,
Stockholms Musikhögskola och
Föreningen Vadstena-Akademiens Vänner.

Företag som stöder Vadstena-Akademien:
Arla, Östgöta Enskilda Bank, Saab-Scania AB,
Östgöta Brandstodsbolag,
Ekoxen Restaurang Krouthén i Linköping,
Walfrid Nilssons Bokhandel AB och TermoRegulator AB i Motala,
samt Sterisol AB och Strandbergs Mode i Vadstena.

Ett särskilt tack till:
Operahögskolorna i Göteborg och Stockholm,
Vadstena Folkhögskola, Norrköpings symfoniorkester och Östgötateatern,
Agneta Pauli på Dramaten, Birgitta Jounell på Stockholms Stadsteater,
Sten Are Andersson på Sveriges Television,
Brigitte Horne-Jensen på Musikaliska Akademiens bibliotek,
Bernina, Dan Karlsson på Smiths modebutik,
Gerhard Bona, Ragnhild Danell, KG Jansson, Gösta Lindgren,
Ole Anders Tandberg, Dag Westerstahl och Bitte Zachrisson.

Kungsholmsgatan 56 (15/8—1/6)
S-112 30 Stockholm, Sweden
08-652 61 80

Lastköpingsgatan (1/6—15/8)
S-592 40 Vadstena, Sweden
0143-122 29, 122 49

STIFTELSEN INTERNATIONELLA VADSTENA-AKADEMIEN

Produktion och layout Astrid Lande.
Grafiska original Gunmar Lande och Christer Häll.
Datasättning John Bojja, Niklas Bojja, Maria Kollind.
Kostymskisser till Prosperos dröm Elisabeth Åström.
Engelska översättningar och fotografisk medverkan David Aler.
Skeninge Boktryckeri AB 1992

13

PROSPEROS DRÖM

Henry Purcell, 1658-1695

ring ring bell ring ring bell ring ring bell

ring ring bell ring ring bell ring ring bell

ring ring bell ring ring bell ring ring bell

speaking then the Chorus again the Repeat

A fympten then speaking

with a flute and must

with a flute and Violino

Östgöta Enskilda Bank
stöder Vadstena Akademiens
forsknings- och utvecklingsarbete

Östgöta Enskilda Bank

Grundad 1837

Prosperos dröm

Föreställningar på Vadstena Gamla Teater 7, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 18 och 19 juli 1992 kl.19.

Kaffeservering i pausen

Alexanders Kiosk och Servering vid Skänningetullen

Videoinspelning sker den 9 juli

Andarnas ö

Föreställningar på Vadstena Slott: 23, 25, 26, 28, 29, 30 juli och 1, 2, 4, 5, 6, 8, och 9 augusti 1992 kl.19.

Kaffeservering i pausen

Maude och Lars-Erik Landestorp, Gamla Konditoriet, Vadstena

Videoinspelning sker den 28 och 29 juli

Innehållsförteckning / Contents

Sida / Page	
Omslag	PROSPEROS DRÖM — notskrift av Henry Purcell
2 — 24	Östgöta Enskilda Bank
3 — 25	Innehållsförteckning/Contents
* 4 — 26	Welcome, introduction by the artistic leader Clas Pehrsson
5 — 27	Välkomna!
* 6 — 28	Roller / The Cast
7 — 29	Musiker / Musicians
8 — 30	Regissören Vanda Monaco-Westerståhl
9 — 31	Musikaliske ledaren Clas Pehrsson
10 — 32	Saab-Scania AB
11 — 33	Sångare, personuppgifter / Föreningen Vadstena-Akademiens Vänner
12 — 34	Strandbergs mode
13 — 35	Medverkande, personuppgifter / Sterisol
14 — 36	Östgöta Brandstodsbolag
15 — 37	Musiken i Shakespeares The Tempest, Anders Wiklund
16 — 38	Ekoxen Hotell & Restaurang
17 — 39	Forskningsledaren Anders Wiklund
18 — 40	Arla
* 19 — 41	Prospero's dream, Vanda Monaco-Westerståhl / Åke Sällströms Minnesfond
20 — 42	Vadstena-Akademiens repertoar 1964—1992
21 — 43	Vad är Vadstena-Akademien?
* 22 — 44	The International Vadstena Academy
Omslag	ANDARNAS Ö — notskrift av Johann Friedrich Reichardt
25 — 3	Upphovsmän m fl
26 — 4	Regissören Åsa Melldahl
* 27 — 5	The Island of Spirits, director Åsa Melldahl
28 — 6	Roller
* 29 — 7	The Cast
30 — 8	Dirigenten B. Tommy Andersson / Walfrid Nilssons Bokhandel AB
31 — 9	Orkester
32 — 10	Den tyska romantiska operan... av Anders Wiklund
33 — 11	Kör
34 — 12	Den tyska romantiska operan, fortsättning
35 — 13	Sångare, konsertmästare, koreograf, personuppgifter
36 — 14	Den tyska romantiska operan, fortsättning
37 — 15	Den tyska romantiska operan, fortsättning
38 — 16	TermoRegulator
39 — 17	Medverkande, personuppgifter
40 — 18	Från Andarnas ö... av Gerhard Bona
41 — 19	Från Andarnas ö, fortsättning
42 — 20	The Swan, Shakespearescen 1596—97, Åsa Melldahl, personuppgifter
43 — 21	The Tempest, facsimil / Administrativa medverkande m fl
44 — 22	TACK!

* English text

Prosperos dröm

Föreställningar på Vadstena Gamla Teater 7, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 18 och 19 juli 1992 kl.19.

Kaffeservering i pausen

Alexanders Kiosk och Servering vid Skänningetullen

Videoinspelning sker den 9 juli

Rökning är förbjuden på Gamla Teatern och på Slottet.
Fotografering och bandupptagning från salongen är ej tillåten.

Welcome!

It is a great privilege in my second year as artistic director of the Vadstena Academy to welcome you to an unusually rich season. This year we present no less than three operas, of which the two new productions are based on one of the greatest theatrical works of all, Shakespeare's **The Tempest**. This piece has fascinated many composers, and we have chosen two from different eras: Henry Purcell from the Baroque of the 17th century and Johann Friedrich Reichardt from the pre-romantic period of the 18th century. In the Old Theatre we will be performing **Prospero's Dream** and at the Castle, **Die Geisterinsel** (The Island of Spirits).

The Purcell production will also mark the debut of the **Vadstena Baroque Ensemble**, a group which aims to develop even outside the Vadstena season. Grants from the Stockholm College of Music and Svenska Rikskonserter have given the group a promising start.

The great success of last year's production of Jonas Forsell's opera **Riket är Ditt** (Thine is the Kingdom) has led to a recording for Swedish National Television, thanks to its high artistic merit and the importance of its theme, the refugee situation. Many sponsors from a number of foundations and corporations have made the repeat of this production possible, and we are both grateful and glad that this fine opera will reach a wider audience.

The Vadstena Academy will also be offering several courses and master-classes, some in cooperation with Linköping University and Vadstena Folk High School.

The town of Vadstena and its inhabitants offers us a wonderful environment for music-making, and supports us in every way, as do the Department of Culture, the County Council of Östergötland, the Royal Academy of Music and many other institutions. We hope to be able to continue showing our gratitude by presenting an opera festival of international standard. We extend a warm welcome to our dear audience as well as to the representatives of the national and international press, e.g. The Times, The Financial Times and Opera!

Clas Pehrsson
Artistic director

Av Shakespeares trettiosex större dramer har åtta ännu inte tonsatts. *Stormen* har inspirerat inte mindre än fyrtio tonsättare. Som jämförelse kan nämnas att *Romeo och Julia* har tonsatts trettiofyra gånger och *En Midsommarnatts Dröm* sjutton gånger.

Shakespeares "skepparhistorier" bär drag av samtida reseberättelser. I juli 1609 (två år före *Stormens* tillkomst) förläste fartyget Sea Venture vid Bermudasöarna. Ombord fanns engelska kolonister och amiralen Sir George Somers. Öarna visade sig, till de skeppsbrutnas förskräckelse, sakna sötvattenskällor. De tvingades stanna på öarna i tio månader tills de lyckades bygga sig båtar för den fortsatta färden. I maj 1610 kom de förlista engelsmännen till Jamestown i Virginia. Samma år spreds ryktet om förlisningen och räddningen till England genom Sylvester Jourdain och William Strachey. Strachey berättar om besättningens skräckslagna häpnad inför S:t Elmselden, "den brinnande busken", och Somers primitiva metod för saltframställning.

Henry Purcell
1690-tal

Johann Friedrich Reichardt
1790-tal

Jonas Forsell
1990-tal

Välkomna!

För andra året har jag som konstnärlig ledare för Vadstena-Akademien förmånen att önska vår publik välkommen! Programmet är ovanligt rikt i år med inte mindre än tre operaprojekt. De två nyuppsättningarna har ett av dramatikens stora mästerverk som gemensam nämnare, William Shakespeares **Stormen**. Detta drama har med rätta fascinerat många operatonsättare. Vi har valt ut två av dem från var sitt århundrade, Henry Purcell från 1600-talets barock och Johann Friedrich Reichardt, från 1700-talets förromantiska era. På Gamla teatern ger vi **Prosperos dröm** och på Vadstena slott **Andarnas ö**.

I Purcelluppsättningen debuterar **Vadstena-Akademiens barockensemble**, en grupp som även utanför sommarsäsongerna i Vadstena vill ge barockspelets utveckling mer tyngd och kontinuitet. Bidrag från Musikhögskolan i Stockholm och Svenska Rikskonserter har gett gruppen en lovande start.

Fjölårets succé, Jonas Forsells opera **Riket är Ditt** har, tack vare sina höga konstnärliga kvaliteter och alltjämt aktuella innehåll, intresserat Sveriges Television, som spelar in verket. Extrabidrag från en rad stiftelser - Crafoord, Philipson, Helge Ax:son Johnson, Sigurd och Elsa Goljes minne, Kempe-Carlgrenska fonden, Samfundet Pro Fide et Christianismo, Kgl. Sällskapet Pro Patria - och från Kulturdepartementet och Arla har möjliggjort vår nyuppsättning. Vi tackar och gläder oss åt att denna fina opera genom TV blir tillgänglig för en stor publik.

Den traditionsrika kursen **Rösten i sång och tal** riktade vi förra sommaren till bl.a. landets musiklärare. På grund av det goda gensvaret erbjuder vi den i år inom ramen för kursprogrammet **Den bärande rösten** i samarbete med Linköpings universitet och Vadstena folkhögskola. Vi hoppas även framledes få möjlighet att förvalta denna skapelse av Vadstena-Akademiens grundare Ingrid Maria Rappe.

Vadstena kommun och dess invånare erbjuder oss en fantastisk miljö för musikskapande. Tillsammans med Kulturdepartementet, Östergötlands läns landsting, Kgl. Musikaliska Akademien och många fler, ger denna kulturort oss sitt stöd. Förhoppningsvis får vi även i framtiden tacka genom en operafestival med plats på den konstnärliga världskartan. Vi hälsar vår kära publik och representanter för både svensk och utländsk press, från bl.a. The Times, The Financial Times och Opera, välkomna!

Clas Pehrsson
Konstnärlig ledare

PROSPEROS DRÖM

En opera nyskapad med utgångspunkt från Shakespeares drama Stormen med scenmusik av Henry Purcell

Idé, text och regi Vanda Monaco-Westerståhl
Sångtexter och musikalisk ledning Clas Pehrsson

SÅNGARE

En skådespelare, senare Prospero rättmätig hertig av Milano

Skådespelarens betjänt, senare Caliban en vild och vanskapt varelse

Miranda, Prosperos dotter

Antonio, Prosperos bror orättmätig hertig av Milano

Alonso, kung av Neapel allierad med Antonio

Fernando, son till kungen av Neapel

Stefano, sjöman

Trinculo, sjöman

Ariel, en luftande

En ande, Ariels medhjälpare

Goda Andar

Onda Andar

Glada Andar

Melankoliska Andar

Characters:

An actor, later Prospero, the rightful Duke of Milan. The actor's servant, later Caliban, a wild and deformed figure. Miranda, Prospero's daughter. Antonio, Prospero's brother, wrongful Duke of Milan. Alonso, King of Naples, Antonio's ally. Ferdinand, son of the king of Naples. Stefano, sailor.

FERDINAND

Clas Pehrsson, konstnärlig och musikalisk ledare, f.42 i Stockholm, har bedrivit akademiska studier i pedagogik och musikvetenskap samt varit verksam som violinist och altviolinist, innan han sedan mitten av 60-talet ägnat sin mesta tid åt blockflöjten. I sin omfattande internationella verksamhet som solist och kammarmusiker har han spelat med bl.a. Drottningholms Barockensemble i många länder i Europa och Asien, samt i USA och Australien. Sedan 1965 är han huvudlärare i blockflöjt och äldre musiks uppförandepraxis vid Musikhögskolan i Stockholm.

Som pedagog har han dessutom återkommande gästtat ett flertal musikkonservatorier och internationella festivaler och han var en av grundarna av Svenska Blockflöjtspedagogförbundet 1975. Han har medverkat på tjugotalet olika fonogram, samt i ett flertal TV- och radioprogram. Med årets projekt avser han att inleda en mer permanent verksamhet med barockens uppförandepraxis, (improvisation, historiska arbetsformer etc).

VADSTENA GAMLA TEATER 1992

Scenograf, kostym Elisabeth Åström

Kostymmästare Susanna Eriksson

Scenmästare George Hållbus

Maskör Katrin Wahlberg

Regiassistent, ljus Lars Wassrin

Musikalisk instudering Mayumi Kamata och Ulf Söderberg

MUSIKER

Ann Wallström, violin, konsertmästare

Fredrik Anderberg, violin

Annika Marell, viola

Louise Agnani, violoncell

Dario Losciale, kontrabas

Susanne Lindberg, oboe

Lars Hilmersson, trumpet

Clas Pehrsson, blockflöjter

Scentekniska medarbetare

Klasåke Comstedt, ljustekniker

Camilla Hellman, kostymassistent

Viktoria Nygren, kostymassistent

Jenny Martinpelto, maskassistent

MIRANDA

Vanda Monaco Westerståhl, regissör, dramaturg, teatervetare som har varit verksam som professor i drama och historia vid universiteten i Rom och Neapel, där hon också är uppvuxen. 1986 var hon bitr. professor vid Department of Drama, University of California. Sedan 1980 bosatt i Sverige, där hon arbetat som dramaturg och regissör tillsammans med bl.a. Peter Oskarsson, Ragnar Lyth och Per-Erik Öhm. Vanda har publicerat ett stort antal teatervetenskapliga böcker och skrifter om Opera

buffa, blandningen av folk- och finkultur, Grotowskys teater i relation till Stanislavskij och Artaud och om Shakespeares Stormen. Som regissör har hon nyligen avslutat arbetet med Il Baccanti, som hade premiär i Bologna, Italien i April.

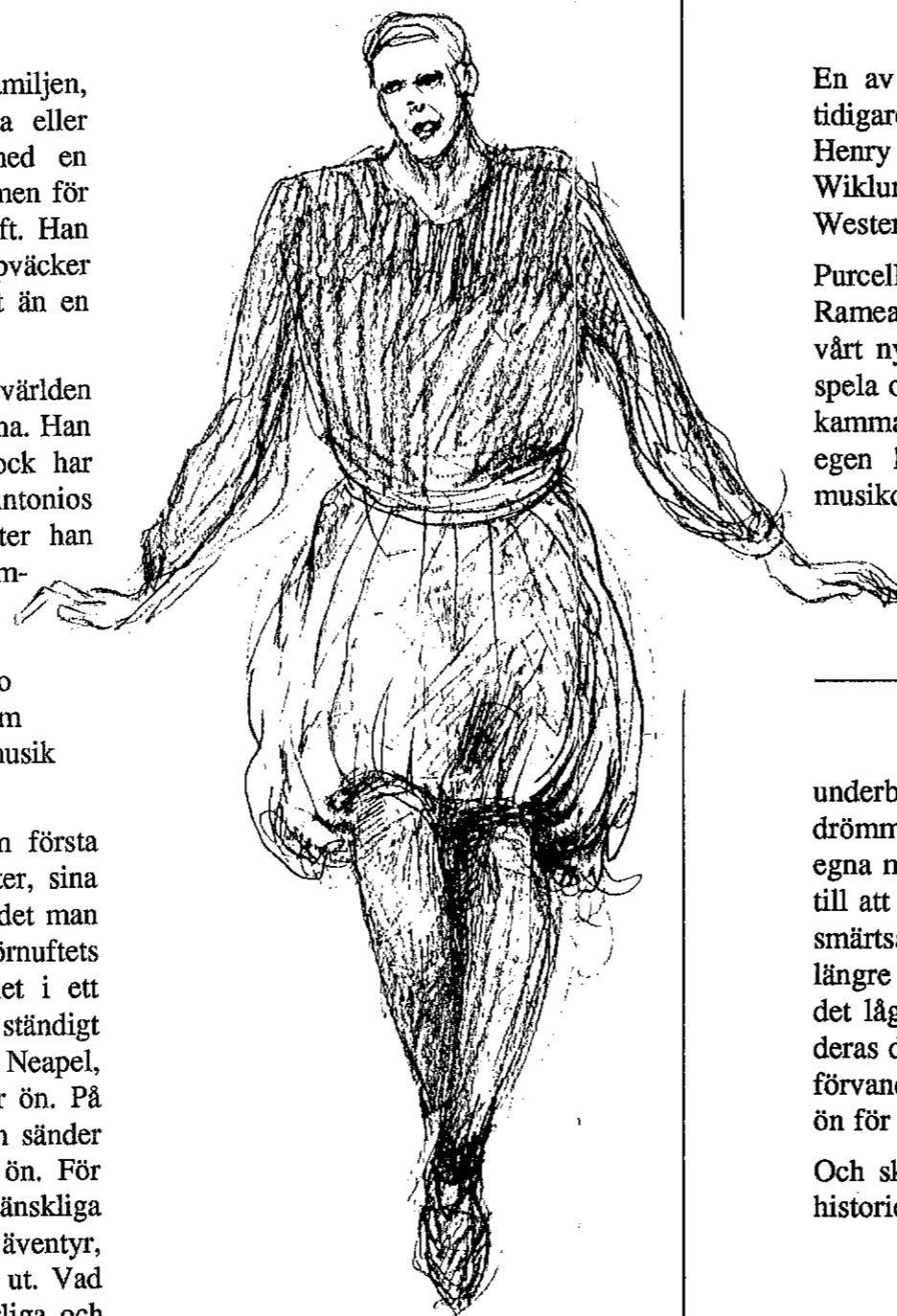

Vanda Monaco-Westerståhl. Foto Dag Westerståhl.

Det kan hända alla: man tröttnar på folk. Istället blir familjen, sommarstället, naturen eller sjukdomen tillflyktsorter, verkliga eller inbillade platser att isolera sig på. Vår historia börjar med en skådespelare. Trött på teatern har han tagit sin tillflykt i sjukdomen för att isolera sig från världen. Hans betjänt är rå men full av kraft. Han attackerar skådespelaren, provocerar honom våldsamt och återuppväcker hans energi så att skådespelaren till slut bestämmer sig för att än en gång spela Prospero i Shakespeares Stormen.

Även **Prospero**, greve av Milano och trollkarl, har tröttnat på världen och dragit sig tillbaka till sitt bibliotek för att ägna sig åt konsterna. Han har överlämnat regerandet av staten till brodern **Antonio**. Dock har Prospero behållit både grevlig titel och status. Detta har väckt Antonios onda natur. I förbund med **Alonso**, kung av Neapel, avsätter han Prospero och konspirerar för att mörda honom. Prospero undkommer nätt och jämt på en liten båt tillsammans med dottern **Miranda**. Efter en farofylld resa på havet anländer Prospero och Miranda till en öde ö. Med sin magi betvingar Prospero luftens andar och försöker uppföstra **Caliban**, en vild varelse som lever instinktivt men som märkligt nog också hör underbar musik som får honom att gråta.

På denna ö har Prospero levt i tolv år när vi träffar honom första gången. Sluten i sin isolering förkväver Prospero sina instinkter, sina djupaste och mörkaste impulser. Han vägrar att ge ett språk åt det man kunde kalla det låga, han tror sig kunna leva enbart med förnuftets kraft. I verkligheten befinner han sig efter tolv års ensamhet i ett stagnerande tillstånd. Hans tankevärld är blockerad. Han ältar ständigt samma bittra tankar om hämnd på brodern och på kungen av Neapel, Alonso. Hans själ torkar ut. Men så passerar ett fartyg utanför ön. På det finns Prosperos fiender. Prospero framkallar en storm, som sänder fartyget i kvav medan de ombordvarande räddar sig upp på ön. För första gången efter alla dessa år befinner sig Prospero bland mänskliga varelser, med deras storhet och elände. Nu börjar ett enastående äventyr, som får gränsen mellan dröm och verklighet att nästan suddas ut. Vad är dröm och vad är verklighet i våra själar, i våra liv? Underliga och

Clas Persson. Foto David Aler.

En av Vadstena-Akademiens grundidéer är att uppföra sceniska musikverk, som inte tidigare framförts i vår tid. I år har vi valt att nyskapa en opera med utgångspunkt från Henry Purcells scenmusik till Shakespeares drama Stormen. Musikvetaren Anders Wiklund har tagit fram musikmaterialet, som regissören och dramaturgen Vanda Monaco Westerståhl och jag som musiker har sammanställt - och nu visar vi Er **Prosperos dröm**.

Purcells tonspråk utmärker sig inte genom en Bachs tyngd, en Händels prakt eller en Rameaus kolorit men det har en lågmäld uttryckskraft och en personlig originalitet. Då vårt nyskapade verk har ett litet format, vågar vi återuppliva den gamla traditionen att spela opera utan dirigent. Detta ställer stora krav på såväl sångare som musiker i form av kammarmusikalisk koncentration och kommunikation. I gengäld får de stor frihet att med egen konstnärlig skaparkraft förvalta detta ansvar. Detta tror vi skall komma den musikdramatiska gestaltningen tillgodo.

Clas Pehrsson
Musikalisk ledare

underbara händelser inträffar på ön. Vi får se världens smärta och lycka och styrkan hos drömmen, kärleken och galenskapen. Prospero upplever på nytt intensivt och konkret sina egna motsägelser men flyr inte inför lidandet. Han förstår till sist att han måste återvända till att leva bland människorna; förstår att han inte kan undgå tidens gång även om den är smärtsam eftersom livets tid också är dödens: varje dag, lycklig eller olycklig, för oss längre från födelsen och närmare döden. Han inser också att han måste acceptera och älska det låga hos sig själv för att kunna älska och acceptera människorna sådana de är, med deras dådkraft och deras ynkedom. Ingen kan bestämma vad som är gott för andra utan att förvandlas till diktator: det godas diktatur är lika illasinnad som det ondas. Prospero lämnar ön för att återvända till Milano.

Och skådespelaren? Vad skall skådespelaren och hans betjänt ta sig till när spelet kring historien om Prospero, om hans dotter Miranda, om hans fiender, om Caliban, är slut?

Vanda Monaco-Westerståhl
regissör

Art in technology.

Det ryms en konst i Saab-Scantias teknologi – förmågan att tillvarata nästan ett sekels erfarenhet. Och förmågan att förstå och anpassa tekniken till människan.

Vår tillverkning av fordon inleddes på 1890-talet. Gripen har funnits i vår företagssymbol sedan 1900. Utvecklingen av flygplan startade i början av 1930-talet.

Idag spänner Saab-Scantias verksamhet över lastbilar, bussar, personbilar, flygplan och satelliter. Inom transport- och kommunikationsområdet är denna bredd unik.

Saab-Scantias symbol står för tradition, tekniskt kunnande och finansiell styrka.

SAAB-SCANIA
Leaders in specialized transport technology

SÅNGARE - PROSPEROS DRÖM

David Aler, Trinculo, baryton, sångutbildad främst hos Jacqueline Delman och David Harper. Operahögskolan i Göteborg 84-87. Förutom stor konsertverksamhet med bl.a. Stockholms Filharmoniska Orkester, Malmö och Göteborgs Symfoniorkestrar har David gjort sig känd som romansinterpret. Han har sjungit vid Stora Teatern och Nationalteatern i Gbg (bl.a. Hamlet/Ludo i "Gycklarnas Hamlet" Schaunard i "Boheme") och Guglielmo i "Cosi fan tutte" på Nacka Forum. Medverkat i Vadstena 86, 88 och 89. Stipendier: Kristina Nilssons Utlandsstip. British Council Fellowship, English Song Award, Konstnärnämnden, Primurarlögen St. Erik, Göteborgs Musikteaters Vänner.

Gunnar Birgersson, Alonso, basbaryton, f.61 i Sthlm. Utb. vid Sthlms Musikhögsk. sångklass, Operastudio-67, samt i London för bl.a. D. Fischer-Dieskau. Mästarurser för bl.a. Elisabeth Söderström, Margareta Hallin, Erik Saéden, prof. Rudolf Knoll och Geoffrey Parsons. Har medv. i "Cosi fan tutte" och "La Traviata" i Italien och Belgien -88 samt har en omfattande konsertverksamhet med opera, romans och oratorier både i Sverige och utomlands. Stip. Kgl. Musikaliska Akademiens stora pris -89, Sång- och Talpedagogförbundets st. pris (British Council Fellowship)-89, Medborgarskolans musikstip. -90. Medv. i Vadstena 91. Sånglärare: Kerstin Wahlström-Olsson.

Marcus Jupither, Caliban, baryton, f.69 i Stockholm där han gått på Södra Latins musiklinje. Går nu tredje året på Musikhögskolan i Stockholm samt på Operastudio-67. Han har medverkat i kören på Drottningholmsteatern, på Konserthuset i en konsertant version av West-Side Story och i uruppförandet av Paula af Mahnborgs "Möss och människor". Under årets operafestival i Stockholm framträdde han i det konsertanta framförandet av Gounods "Romeo och Julia" på Cirkus. Stipendier: Cantorum sångstipendium -91 samt Drottningholmsteaterns Vänerstipendium -92. Sånglärare: Hugo Hasslö, Lilian Gentele samt masterclasses för C-H Ahnsjö och R Knoll.

Olof Lilja, Ande, tenor, f.68, uppvuxen i Stockholm där han gått Adolf Fredriks musikklasser samt Södra Latins musiklinje. Nu går han solosångklassen på Musikhögskolan. Sångstudier för Erik Saéden, Britta Sundberg och David Harper. Olof har medverkat i Kgl. Teaterns kör 91. Han har framträtt som solist i främst sakrala sammanhang, bl.a. med Bach-Collegium Stockholm.

Anders Lundström, Antonio, tenor, f.59 i Umeå. Har musklärorexamen och var engagerad vid Norrlandsoperan innan han började sina studier vid Operahögskolan, som han avslutade -91. Anders har redan sjungit flera stora roller, bl.a. Alfred i "Läderlappen", Simson i Saint-Saëns "Simson och Delila" på Folkoperan, Ferrando i "Cosi fan tutte", Lenskij i "Eugen Onegin", Agenore i "Il Re Pastore" på Kgl. Teatern, Avito, i "L'Amore dei Tre Re" i Kaiserslautern. I höst är han tillbaka för titelrollen i Verdis "Don Carlos" på Folkoperan i Stockholm. Våren -92 tilldelades Anders Primurarlögen stora sångstipendium. Medverkade i Vadstena -91.

Jan Nilsson, Fernando, tenor, f.60 på Frösön i Jämtland. Gick ut sångsolistklassen vid Musikhögskolan i Stockholm -87. Första sceniska engagemang: Vadstena -84 och -85. Debuterade på Folkoperan som Tamino i "Trollfågeln" -86, där han även gjort rollen Greve Almaviva i Rossinis "Barberaren i Sevilla", Franz i "Hoffmanns äventyr" och Salai i "Lionardo" av Werle. Därutöver engagemang vid Kgl. Teatern och Stora Teatern. Stipendier: Anders Sandrews Stiftelse, Statens Konstnärstöd och Sunddinges Kommun Kulturstipendium, alla -88. Sånglärare: Lilian Gentele och Erik Saéden. Till hösten börjar Jan fortbildning vid Operahögskolan i Stockholm.

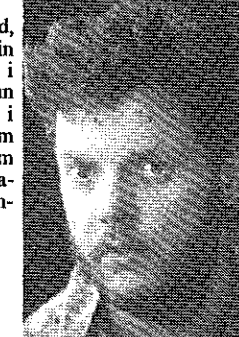
Mikaela Razola, Miranda, sopran, f.70 i Stockholm där hon gått musiklinjen på Södra Latins gymnasium och därefter ett år på Operastudio-67. Går nu sitt tredje år på solistången vid Musikhögskolan i Stockholm. Sånglärare: Lilian Gentele. Mikaela har framträtt som Barbarina i "Figaros bröllop" och med Drottningholms Barockensemble i Purcells "Dido och Aeneas".

Susanne Rydén, Ariel, sopran från Sävsjö. Studier vid Musikhögskolan i Stockholm, vidare vid Schola Cantorum i Basel för René Jacobs med inriktning tidig musik. Susanne sjunger framför allt renässans- och barockmusik och konserterar i hela Europa med kammarmusik och oratorier. Gästspel vid flera internationella opera- och musikfestivaler. Hon har sjungit Belinda i Purcells "Dido och Aeneas" och medverkat i Drottningholmsteaterns kör -90. Hon har gjort ett flertal radio- och skivinspelningar, senast i maj med Drottningholms Barockensemble 1991 medverkade hon på Vadstena Slott. Stipendier: Musikaliska Akademiens Stipendium -91. Sånglärare: Jessica Cash, London.

Johnny van Hal, Stefano, tenor, född i Holland, men uppvuxen i Tranemo, Västergötland. Sin utbildning har han fått vid musikfolkhögskolorna i Lunnevad och Ingensund, senare vid Musikhögskolan i Malmö samt Teater- och Operahögskolan i Göteborg. Han har främst varit verksam som konsertsångare med oratorier och som huvudsaklig repertoar. Stipendier: Musikaliska Akademien -86 och Svenska Teaterförbundets Stipendium. Lärare: Harald Ek.

Åke Zetterström, Prospero, bas, f.64, tillhörde under många år Göteborgs domkyrkas gosskör och har sedan 1983 en tjänst som försångare i Karl-Johans kyrkan. Han går nu andra året på Operahögskolan i Göteborg och har sjungit Den gamle hebréen i Camille Saint-Saëns "Simson och Delila" i Göteborgs konsertus, Doktor Bartolo i "Figaros bröllop" och Seneca i "Poppeas kröning" av Monteverdi. Sånglärare: Harald Ek.

Föreningen Vadstena-Akademiens Vänner

Med stor entusiasm har föreningen Vadstena-Akademiens Vänner följt och medverkat till akademiens utveckling. Vänmedlemmarna, som är drygt 500, får i april varje år först av alla hela sommarprogrammet. Årsmötet, som i år äger rum lördagen den 8 aug kl 15 på Kungs Starby Wårdshus, har blivit ett av sommarens mest eftertraktade arrangemang. Då lyssnar man till några av de medverkande som berättar om arbetet bakom föreställningarna, man äter vätterröding och ser sedan gemensamt en föreställning. Medlemsavgiften är 100 kr/år eller 1.000 kr för ständigt medlemskap. Postgiro 28 37 74-8 eller bankgiro 199-8517. Ordförande är överläkare Gerhard Bona, 0143-124 84.

GEIGER
Collections

Made in Austria

Strandberg's
MODE

Vadstena och Motala

MEDVERKANDE - PROSPEROS DRÖM

Elisbeth Åström, scenograf, gjorde sina läringsår och sin debut på Norrbottensteatern 1979 efter fem års konststudier. 1983-84 studerade hon scenografi vid Kunsthochschule i före detta Östberlin. Sedan dess har hon varit verksam som frilansscenograf. Elisbeth har gjort scenografier på Dramaten, Stora Teatern, Nationalteatern i Helsingfors, stadsteatrar i Göteborg, Malmö och Stockholm - där hon senast blivit kritikerrosad för "Rosmersholm" av Ibsen - samt åt ett flertal fria grupper.

Susanna Eriksson, kostymansvarig, f.65, är uppvuxen i Vadstena och har gått tvåårig beklädnadsteknisk linje i Linköping. Därefter utbildad till herrskräddare på S:t Görans gymnasium i Stockholm, där hon erhöll sitt gesällbrev 1987. Har eget skrädderi i Linköping och har sedan 1986 samarbetat med teatergruppen Strålarna i Vadstena. Susanna medverkar för första gången vid Vadstena-Akademien.

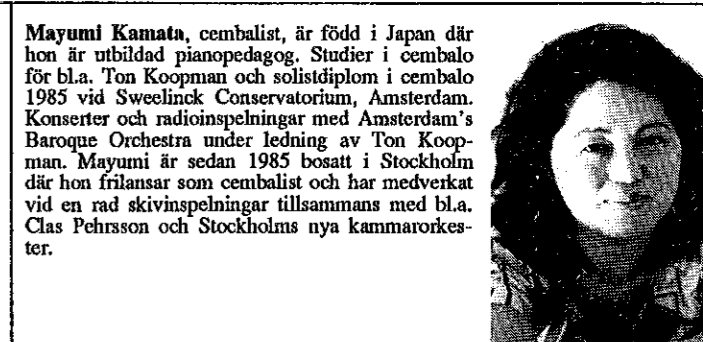
Katrin Wahlberg, maskör, f.64 i Uppsala, uppvuxen i Gamleby, är utbildad på Stockholms Stadsteater där hon nu är anställd som maskör och perukmakare. Hon har även arbetat på bl.a. Musikteatern i Värmland, Pistolteatern, Fria Teatern och Kungliga Teatern. Katrin har medverkat vid Vadstena-Akademien åren 79-82, 85 och 91.

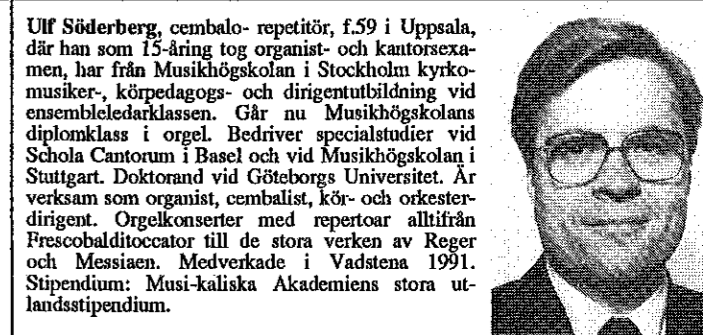
George Hällbus, scenmästare, f.70 i Sigtuna; har genomgått tråtekniskt gymnasium och konstlinjen på Wiks folkhögskola. Utbildad rekvisitör och attributör vid Sveriges Television. Arbetat som dekorsnickare vid Kungliga Teatern och Vadstena-Akademien samt medverkat i ett flertal amatörteaterprojekt där han även gjort scenografier. Medverkar för fjärde året i Vadstena. Stip: Gälöstiftelsens hantverksstipendium.

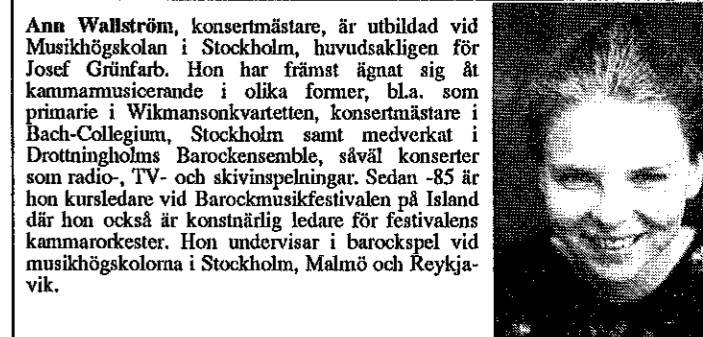
Jenny Martinpelto, maskassistent, f.73 i Falun, uppvuxen i Hedemora. Jenny har gått tvåårig Livsmedelsteknisk linje i Falun samt ettårig Konstnärlig grundutbildning i Örebro. Dessutom har hon praktiserat vid Stadsteatern i Stockholm. Sommaren 92 är Jennys tredje sommar vid Vadstena-Akademien.

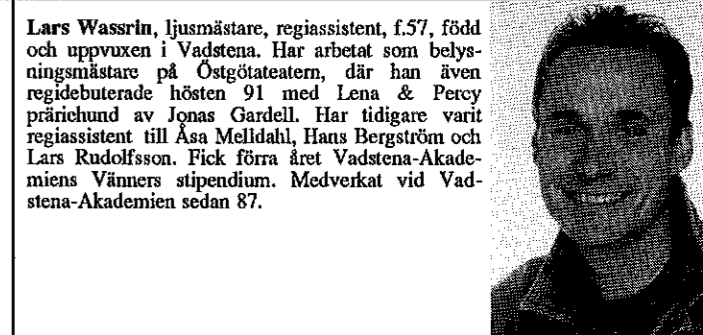
Mayumi Kamata, cembalist, är född i Japan där hon är utbildad pianopedagog. Studier i cembalo för bl.a. Ton Koopman och solistdiplom i cembalo 1985 vid Sweelinck Conservatorium, Amsterdam. Konserter och radioinspelningar med Amsterdam's Baroque Orchestra under ledning av Ton Koopman. Mayumi är sedan 1985 bosatt i Stockholm där hon frilansar som cembalist och har medverkat vid en rad skivinspelningar tillsammans med bl.a. Clas Pehrsson och Stockholms nya kammarorkester.

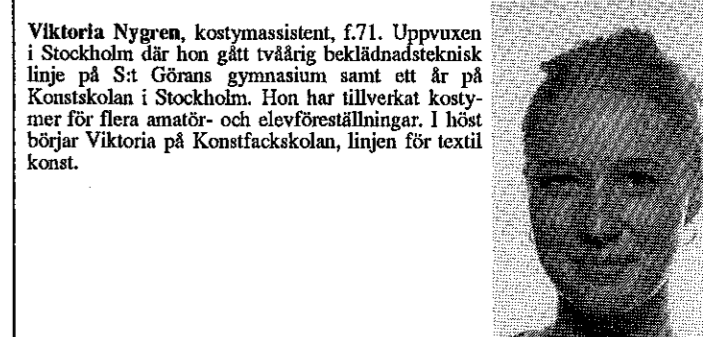
Ulf Söderberg, cembalo-repetitör, f.59 i Uppsala, där han som 15-åring tog organist- och kantorsexamen, har från Musikhögskolan i Stockholm kyrkomusiker-, körpedagogs- och dirigentutbildning vid ensembledarklassen. Går nu Musikhögskolans diplomklass i orgel. Bedriver specialstudier vid Schola Cantorum i Basel och vid Musikhögskolan i Stuttgart. Doktorand vid Göteborgs Universitet. Är verksam som organist, cembalist, kör- och orkesterdirigent. Orgelkonserter med repertoar alltifrån Frescobalditoccatotill de stora verken av Reger och Messiaen. Medverkade i Vadstena 1991. Stipendium: Musi-kaliska Akademiens stora utlandsstipendium.

Ann Wallström, konsertmästare, är utbildad vid Musikhögskolan i Stockholm, huvudsakligen för Josef Grünfarb. Hon har främst ägnat sig åt kammmusicerande i olika former, bl.a. som primarie i Wikmansonkvartetten, konsertmästare i Bach-Collegium, Stockholm samt medverkat i Drottningholms Barockensemble, såväl konserter som radio-, TV- och skivinspelningar. Sedan -85 är hon kursledare vid Barockmusikfestivalen på Island där hon också är konstnärlig ledare för festivalens kammarorkester. Hon undervisar i barockspel vid musikhögskolorna i Stockholm, Malmö och Reykjavik.

Lars Wassrén, ljusmästare, regiassistent, f.57, född och uppvuxen i Vadstena. Har arbetat som belysningsmästare på Östgöteatern, där han även regidebuterade hösten 91 med Lena & Percy präriehund av Jonas Gardell. Har tidigare varit regiassistent till Åsa Melldahl, Hans Bergström och Lars Rudolfsson. Fick förra året Vadstena-Akademins Vänners stipendium. Medverkat vid Vadstena-Akademien sedan 87.

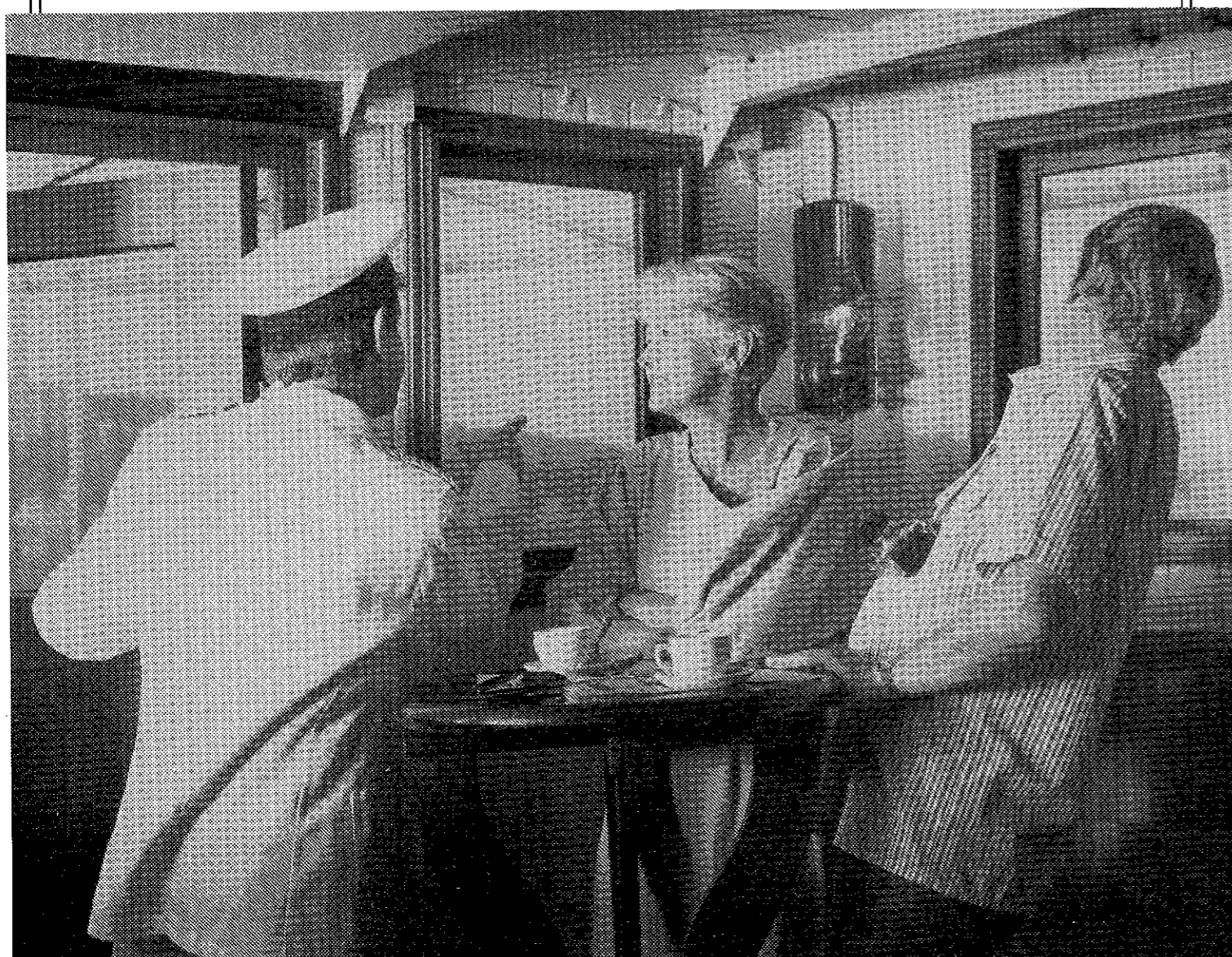

Viktoria Nygren, kostymassistent, f.71. Uppvuxen i Stockholm där hon gått tvåårig beklädnadsteknisk linje på S:t Görans gymnasium samt ett år på Konstskolan i Stockholm. Hon har tillverkat kostymer för flera amatör- och elevföreställningar. I höst börjar Viktoria på Konstfackskolan, linjen för textil konst.

STERISOL

önskar Vadstena-Akademien framgång 1992

Se till att du har råd,
när du får tid.

Det är när man är yngre som det är lättast att skaffa sig valfrihet när man blir äldre. Det bästa sättet är en pensionsförsäkring, det inser fler och fler även med vanliga inkomster. Och fler och fler anser att vi är försäkringsbolaget som passar dem bäst.

Vi finns bara här i länet. Vi är lite smidigare, inte så krångliga. Vi gör en lösning åt dig som passar ekonomiskt och familjemässigt. Och som ger dig valfrihet när du blir äldre. Saken blir inte sämre av att vi hittills haft en bättre avkastning än något annat bolag.

Så man kan säga att vi försäkrar dig både på ett närmare och på ett bättre sätt.

ÖSTGÖTA
BRANDSTODSBOLAG

Musiken i Shakespeares *The Tempest* / Stormen

Shakespeares sista sagospel för scenen (1610 el. 1611) är remarkabelt inte bara för dess dramatiska genialitet utan också när det gäller användandet av musiken som en del av dramaturgin. *The Tempest* innehåller fler anvisningar om användning av sång, dans och musik än något annat teaterstycke av Shakespeare. En noggrann genomgång av texten visar att på inte mindre än tjugo ställen är musikslag påkallade: fem solosånger, två solosånger med kör, två *part-songs*, sju instrumentalnummer, och fyra instrumentala danser eller entries.

Med en sådan mångfald frågar man sig om det finns något samtida musikmaterial bevarat eller i vart fall anvisningar om vilken musik som skulle användas. Det tidigaste manuskriptet som troligen kan härledas till ett av de tidigaste framförandena av *The Tempest* är Robert Johnsons tonsättning av Ariels sång till Ferdinand efter det att de landstigit på ön: *Full fadom fiue thy Father lies*. Johnson (ca 1582-1633) var anställd som lutenist hos prins Henry vid tiden för urpremiären och har kunnat knytas till en rad maskspel, sånger och danser som ingått i olika teaterpjäser. Det finns faktiskt ännu en tonsättning av Johnson till *The Tempest*. Denna finns i akt V, där Prospero talar om för Ariel att hans tid som tjänande ande nu är över, varefter Ariel sjunger *When the Bee sucks*.

Från 1600-talet har fyra versioner av *The Tempest* bevarats: den sk folioupplagan från 1623, William D'Avenant och John Drydens version från 1667, Thomas Shadwells bearbetning för the Dorset Theater 1674 samt Purcells från ca 1695.

Versionerna från 1667, 1674 och 1695 avviker påtagligt (t.ex. har nya karaktärer införts, vissa personer bytt namn och spelplatserna har ibland förändrats) från folioupplagan och därmed också från Shakespeares originaltext. Bearbetningarna speglar utvecklingen inom dramaturgin liksom också den ständigt förändrade publikmaken. Karaktäristiskt för de senare versionerna är att musiken fått ett klart större utrymme och även gjorts mer spektakulär, i synnerhet den version vars musik tillskrivs Purcell, vilken har tydlig påverkan av italiensk opera. Det rikaste musikmaterialet, förutom Purcell, kan hänföras till Shadwells adaptation som också är den mest operamässiga även textmässigt. Hos Shadwell återfinns vi bl.a. två sånger som ursprungligen skrevs för D'Avenant-Drydens version från 1667. Det är John Banisters (?-1725?) tonsättningar av *Full fadom fiue* och *Dry those eyes*. Musiken, som är nedskrivet av Edward Lowe, Purcells företrädare som organist i *The Chapel Royal*, är intressant på grund av att ornamenteringarna har skrivits ut.

Överhuvudtaget tycks det som om alla sånger från D'Avenant-Dryden flyttades över till Shadwell, då man genom utommusikaliska källor kunnat påvisa sambandet (bl.a. genom Samuel Peyps dagböcker). Shadwells Dorset

William Shakespeare, kopparstick M. Droeshout, 1623

Garden Theatre hade skapats med de franska teatrarna som förebild. Här fanns ett storslaget scenmaskineri som måste användas samt en stor och djup scen. De nio eller tolv stråkmusiker, som stått till D'Avenants och Drydens förfogande, ersattes nu med *The Royal Band of Charles II*. Här ingick bl.a. 24 violiner, två teorber och olika blåsinstrument. Hela orkestern finns för övrigt förtecknad i början av Shadwells version av *The Tempest* som trycktes i *The Complete Works of Thomas Shadwell*.

Shadwell tog till sin hjälp de främsta tonsättarna i London vid den tiden. De mest namnkunniga var Matthew Locke (1621(-2)-1677) och Pelham Humfrey (1647-1674), båda lärare till Henry Purcell. Locke komponerade tolv instrumentalnummer vilka han publicerade 1675 under titeln *The Instrumental Musick in the Tempest*. Här följer Locke den tradition som använts vid Londonteatrarna ända sedan Elisabetansk tid. Sju av numren är indelade i *The First, Second, Third Musick*. *The First Musick* spelades en timme innan ridån gick upp, och består av *Introduction, Second Gaillard* och *Gavot*. *The Second* gavs en halv timme innan föreställningens början och utgjordes av *Sarabrand* (sic) och *Lilk* (feltryck för *Lilt*?). Den tredje musiken är den berömda *Curtain Tune* och spelades som en slags ouverture till pjäsen. Detta stycke är en enastående tonmålning, med detaljerade interpretationsanvisningar som *soft, lowder by degrees, violent, lowd and soft and slow by degrees*. Lockes musik bär spår av att ha planerats med ovanlig omsorg och *Curtain Tune* utgör ett av de tidigaste exemplen på stormskildringar både inom operakonsten och instrumentalmusiken. Den övriga musiken av Locke utgörs av mellnachtsmusik, vilken även den har anpassats till det dramatiska förloppet och ger en introduktion till första scenen i varje akt.

Musiken till maskspelen i andra (*The Song of the 3*

Välkommen till Linköping

Lyx Weekend

Under veckoslut och helger.

Bo två nätter - betala för en - pris per person 599:-

I priset ingår: en välkomstdrink, en tvårätters danssupé, två övernattningar i dubbelrum med stor frukostbuffé och fri parkering i hotellets garage

Crazy Weekends

Fyra helger under hösten.

Bo två nätter - betala för en - pris per person 599:-

I priset ingår: en kväll med 60-tals musik med pris till bästa "buggare", ett stort buffébord, coca-cola och spunnet socker, shoppingtips med rabatterade priser, två övernattningar i dubbelrum med stor frukostbuffé och fri parkering i hotellets garage

Crazy Weekends

11 sep Schyttz	9 okt Hectors
12 sep Smash	10 okt Hectors
25 sep Max Rogers	23 okt Hobsons
26 sep Max Rogers	24 okt Chiquita

Välkommen!

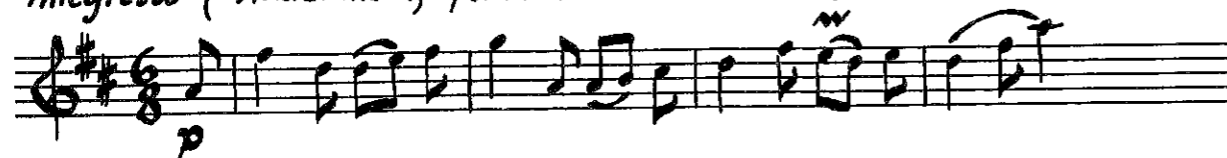
EKOXEN

HOTELL & RESTAURANG

Klostergatan 68, 582 23 Linköping tel: 013 - 14 60 70

SAS
ASSOCIATED HOTELS

Allegretto (Andermusik, spelad av blåsinstrument)

Divells) och femte (*The Masque of Neptune*) akterna, liksom ny musik till *When the Bee sucks* skrevs av Pelham Humfrey. Maktspellet i akt 2 är hållet i samma stil som Lullys *comédies-ballets* medan femte aktens mask skrevs i ett slags anglo-italienskt stil som främst odlades av Matthew Locke. Det centrala stycket i maskspellet är Aeolus tvådelade aria, vilket senare Henry Purcell citerade och utvecklade i arian *Come down, my blusteres* i sin tonsättning av *The Tempest* tjugo år senare. Kanske var det en tribut till Humfrey, som genom sin undervisning av den unge Purcell tände hans geni genom sin känsla för framhävandet av ordet genom en känslomässig uttrycksfull melodik och kromatisk harmonik.

Andra tonsättare som Shadwell engagerade för sin uppsättning var Giovanni Battista Draghi (troligen dansnumren), Pietro Reggio och James Hart. Shadwells bearbetning spelades på londonscenerna troligen en bit in på 1690-talet, då den ersattes med en helt ny version som var starkt influerad av italiensk opera. Den har tillskrivits Henry Purcell (1659-1695). Det är endast den ovan nämnda arian *Come down, my blusteres* och *Dear pretty youty* ur akt 5 som tveklöst är av Purcells hand. Det är en utmaning för varje Purcellforskare att ta sig an autenticiteten hos *The Tempest*. Det tyngsta skälet mot att Purcell skulle vara tonsättaren, är den Corelli-influerade stråkstilen och den fullt utvecklade dacapo-arian i Alessandro Scarlattis stil. Vi har inget annat verk från Purcells sena skaparperiod som liknar denna musik (jämför t.ex. *The Fairy Queen*, 1692). Tvivlen på Purcells auktoritet ökade ytterligare när Margaret Laurie fann en tidningsnotis från 1704 om att en tonsättning av *The Tempest* av John Weldon hade haft premiär. Weldon, som var elev till Purcell, har även skrivit dramatisk musik (ex. *The Judgement of Paris*, 1701) som visar likheter med *The Tempest*, men ändå: scenmusiken till Shakespeares sagospel är på en sådan hög konstnärlig nivå att man inte otvetydigt kan tillskriva den Weldon. Frågan måste alltså förbli öppen tills man fått mer kunskap om Purcells senare produktion och hans okände elev.

Henry Purcell kom från en musikersläkt som hade sitt ursprung i Buckinghamshire. Hans troliga far Thomas tillhörde hovmännen kring Charles II och tillsammans

med Pelham Humfrey utnämndes han till *composer for the violins*. Hans förmodade son Henry (det finns endast ett samtida brev från Thomas Purcell, som styrker far - son förhållandet) visade sig tidigt vara musikaliskt begåvad. Han antogs som korist i *The Chapel Royal* och vi har också kompositioner bevarade från denna tid (1667). Efter målbrottet fick han anställning som kungens instrumentförvaltare och orgelstämmare i Westminster Abbey. Han utnämndes 1677 till *composer-in-ordinary for the violins*, och efterträdde därmed Matthew Locke. 1679 blev han organist i Westminster Abbey. Tre år senare efterträdde han Edward Lowe som organist i *The Chapel Royal*. Såsom kungens organist och kapellmästare hade Purcell att förgylla de kungliga festligheterna med musik (bl.a. *welcome songs* och *odes*) men också de kyrkliga högtiderna (*anthems*). 1683 var det dags för ytterligare avancemang: han efterträdde John Hingeston som kungens instrumentförvaltare och orgelbyggare, och till James II:s kröning 1685 skrev Purcell inte bara kröningssången utan tillverkade också en orgel till det kungliga kapellet. Redan runt 1680 hade Purcell kommit i kontakt med teatern och levererat en del scenmusik till olika stycken. Denna verksamhet tilltog under 1690-talet, men det är också nästan det enda vi vet om Purcells sista år. Sista gången han skrev musik till en kunglig tilldragelse var drottning Marys begravning 1694. Han dog den 21 november 1695. Han begrovs i Westminster Abbey och begravningsakten formade sig till en enastående hyllning till Englands kanske genom tiderna störste tonsättare.

Anders Wiklund

Fil dr, forskningsledare

Ref:

Zimmelman, P B: *Henry Purcell 1659-1695: his life and Times*, London 1967Dennison, P: *The life and Work of Pelham Humfrey*, diss, University of Oxford, 1970Coval, R: *Seventeenth century music for The Tempest*, *Studies in Musik* nr.2, 1968Locke, M: *The English Opera; or The Vocal Musick in Psyche... To which is Adjoined the Instrumental Musik in the Tempest*, London 1675, (K.2.a.10.) British Library, LondonHumfrey, P: *The Tempest, masque akt 2 scen 3* (Réf. F 1090:52), Bibliothèque Nationale, Paris.

Anders Wiklund, f.47, har studerat piano, komposition och dirigering 56-64, musikkvetenskap vid Gbgs universitet och tagit tandläkarexamen vid Umeå universitet. Han undervisar sedan 84 på Gbgs universitet i bl.a. editionsteknik. Han disputerade 91 på en avhandling om Eduard Brendlers opera *Ryno*, vilken framfördes i en konsertversion dirigerad av den nyblivne fil. doktom. Vid Stora Teatern i Gbg har han dirigerat operor av Menotti, Britten, Melani och Cimarosa. Anders har tagit fram Cimarosas *Il fanatico burlato* för Drottningholmsteatern och Melanis *Il podestà di Colognole* för Stora Teatern och för Vadstena-Akademien en rad verk, bl.a. Melanis *Don Juan 1669* och Cimarosas *Il marito disperato*. 88 engagerades han vid Rossinifestivalen i Pesaro efter att ha gjort den kritiska utgåvan av operan *La scala di seta* (*Silkesstegen*), vilken han också svarat för utgivningen av på uppdrag av Fondazione Rossini. För musikförlaget Ricordi har han gjort den kritiska utgåvan av Donizettis *Maria Stuarda*, som uruppfördes i Bergamo i Italien 88 och på Kgl. Teatern i Stlm 90. Han medarbetar i Pipers Enzyklopädie des Musiktheaters, *The New Grove's Dictionary of Opera* och den nya svenska Nationalencyklopedin. Han är ledamot av Vadstena-Akademiens styrelse.

Anneli Alhanko

MJÖLK GER STARKA BEN.

Du har bortåt 650 olika muskler som du själv kan styra. Det är de du använder när du ska dansa balett, hoppa längd, springa efter bussen eller gå till mjölkaffären.

Men starka ben är inte bara en fråga om muskler. Det handlar lika mycket om benen inuti benen.

Problemet är att ju äldre du blir, desto mer kalcium förlorar skelettet och desto svårare får kroppen att bilda nya ben. Därför gäller det att hålla förråden välfyllda redan från början.

Mjölk är naturens egen kalciumkälla Nr 1.

Tre glas om dagen ger det kalcium du behöver.

Prospero's dream

It can happen to all of us: you grow tired of other people. Your family, summer home, nature or sickness become sanctuaries - real or imagined places of isolation. Our story begins with an actor who weary of the theatre has escaped the world through illness. He is accompanied by a servant, unpolished but full of strength, who attacks and provokes his master in order to rekindle his energy. The actor finally decides to once again create the part of Prospero in Shakespeare's *The Tempest*.

Prospero, count of Milan and sorcerer, also grew tired of the world and retired to his library to devote himself to the arts, after leaving the rule of his realm to his brother Antonio. He however retained his title and status, which awakened Antonio's baser instincts and caused him to conspire with Alonso, king of Naples, to overthrow Prospero. The latter made a narrow escape with his daughter Miranda and landed on a desert island after a perilous sea voyage. Through magic Prospero tamed the spirits of the air and attempted to civilize Caliban, an untamed but soft-hearted creature.

When we meet him for the first time, Prospero has been living on the island for twelve years. He has managed to suppress his baser instincts, his "lower side" as it were, and thinks he can live through reason alone. In fact he has stagnated after twelve years of isolation. His thoughts are devoted solely to bitter thoughts of revenge against his brother and the king of Naples, Alonso. His soul is dying. By chance a ship carrying his enemies happens to pass close to the island. Prospero summons a great storm which causes the ship to founder, while the passengers are washed ashore on the island. For the first time in many years, Prospero is among other humans, with all their greatness and misery.

A great adventure begins, in which dream and reality become confused. Strange and wonderful things happen on the island - we witness the pain and joy of the world, and the power of dreams, love and madness. Prospero once again experiences his own inner conflicts, but this time decides not to escape from suffering but to return among men. He realizes that the passing of time is unavoidable and that every day, whether it be in joy or pain, is a step towards death. His own baseness is something which he must love and accept in order to love and accept his fellow men. No one can decide what is best for another human being without becoming a dictator. Prospero leaves the island and returns to Milan.

And our actor? What will become of him and his servant when the story of Prospero, his daughter Miranda, his enemies and Caliban has come to an end?

Vanda Monaco-Westerståhl
Director

Fil dr Åke Sällströms Minnesfond

Bland Vadstena-Akademiens produktioner har den tidiga italienska operan haft sin givna plats. Uppsättningarna *Il Falcone/Chi soffre spera* av Mazzoche/Mazzoli, *Dal Male il Bene* av Abbatini/Marazzoli, *Il Schiavo di sua Moglie* av Provenzale, *San Giovanni Battista/Salome* av Stradella, *La Generosità d'Alessandro*, *Genevieve* av Leo m.fl. har väsentligen bidragit till akademiens utveckling och är alla resultat av Åke Sällströms musik- och teaterhistoriska forskningsarbete. Mitt i sin forskargärning rycktes Åke Sällström bort i februari 1980. För att skapa ekonomiska förutsättningar för att i hans efterföljd fortsätta forskningen i europeisk musik- och teaterhistoria grundades Fil dr Åke Sällströms minnesfond. Den har sitt säte i Stockholm och står under länsstyrelsens överinseende. Stipendier har utdelats till bl.a. Per-Erik Öhrn, Anders Wiklund (två tillfällen) och Iwar Bergkwist (1991). Upplysningar om fonden lämnas av dess ordförande, Prof. Kerstin Meyer-Bexelius, Eskaderv. 34, 183 54 Täby, tel 08-756 83 11 och av sekreteraren avdelningsdirektör, fil lic Bengt Olof Nilsson, Sandelsg. 9, 115 34 Stockholm, tel 08-664 65 67. Penningåvor till fonden kan insättas på postgiro 54 22 16-7, bankgiro 155-4088 eller bankkonto 1560-61 50 441, Fil dr Åke Sällströms minnesfond, Nordbanken, Stockholm.

1964 Internationella Vadstena-Akademien för sång och instrumentalmusik grundades av sångläraren Ingrid Maria Rappe. De första tre årens studier för internationellt erkända lärare som professor Ferdinand Grossmann — ledare för Wiener Hofmusikkapelle och Wiener Sängerknaben — resulterade i ett stort antal konserter med sång- och instrumentalsolist och orkester. Vidare gavs bl.a. ett renässansspel i kostym på slottet och "En japansk afton" på Gamla teatern. Tretton olika nationer är representerade vid Akademien.

		Musikalisk ledning	Regi/Koreografi
1967	C. W. Gluck, Die Maïenkönigin/Värdrottningen G. B. Pergolesi, La Serva Padrona/Ett litet huskors (1733)	Karl Etti Karl Etti	Hanns Zimmerl Hanns Zimmerl
1968	D. Cimarosa, Il Matrimonio Segreto/Det hemliga äktenskapet (1792)	Karl Etti	Hanns Zimmerl
1969	H. Purcell, Dido and Aeneas C. Monteverdi, Combattimento di Tancredi e Clorinda/ Tancredis och Clorindas kamp (1624)	Arnold Östman Arnold Östman	Leif Söderström Leif Söderström
1970	V. Mazocchi/M. Marazzoli, Il Falcone/Falken (1639)	Arnold Östman	Leif Söderström
1971	L. Thybo, Den odödliga historien (1971) A. M. Abbati/M. Marazzoli, Dal Male il Bene/ Av ont kommer gott (1653)	Arnold Östman	Leif Söderström
1972	P. Gaveaux, Le Traité Nul/Äktenskapsfifflet (1793) E. Eysler, Drömmen om mannen (1972)	Arnold Östman Arnold Östman	Per Fosser Per Fosser
1973	F. Provenzale, Il Schiavo di sua Moglie/Sin hustrus slav (1678) E. Eysler, Hjärter Kung (1973) S. D. Sandström, På Finsta sommaren år 1316 (1973)	Arnold Östman Arnold Östman Arnold Östman	Hans Elfvin Torbjörn Lillieqvist Per-Erik Öhrn
1974	F. Provenzale, Stellidaura (1678) S. E. Bäck, Just då de längsta skuggorna . . . (1974) D. Cimarosa, Lo Spozo senza Moglie/Bruden som försvann (1784) E. Eysler, Sista resan (1973)	Arnold Östman Arnold Östman Arnold Östman Arnold Östman	Göran Järvefelt Per-Erik Öhrn
1975	A. Stradella, San Giovanni Battista/Salome (1675) * (TV-insp. 1976)	Arnold Östman	Göran Järvefelt
1976	O. A. Thommessen, Hermaphroditen (1976)	Björn Hallman	Mats Isaksson (koreograf)
1977	G. Tricario, La generosità d'Alessandro/ Alexanders ädelmod (1662)	Arnold Östman	Gunnel Bergström — Torbjörn Lillieqvist
1978	L. Leo, Geneviefia/Genoveva (1741)	Arnold Östman	Gunnel Bergström
1979	A. M. Abbati, La Baldassara/La comica del cielo/ Skådespelerskan som kom till himlen (1668) *	Arnold Östman	Gunnel Bergström
1980	W. W. Glaser, Frihetens klockor eller Björnarna och aporna (1980) Bröllopsfesten	Clas Pehrsson Bertil Lindberg/ Berit Färnlöf	Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn, Magnus Blomkvist (koreograf)
1981	Joy d'amour A. Stradella, Susanna (1681)	Bertil Lindberg Stefan Parkman	Magnus Blomkvist (koreograf) Anders Levelius
1982	M. Marazzoli/O. A. Thommessen, Det mänskliga livet (1656), (1982)	O. A. Thommessen/ Anders-Per Jonsson	Torbjörn Lillieqvist
1983	C. Ditters von Dittersdorf, Opera Buffa eller Svartsjukan rasar (1798) Fångenskapens fåglar	Anders Wiklund	Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist
1984	Repris Dittersdorf Opera Buffa * E. Duni, Le peintre amoureux de son modèle/ Målaren förälskad i sin modell (1757) L. Horváth, Frostblomma i ett nostalgiskt universum (1984)	Russel Harris Glenn Mossop Lázló Horváth	Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist Anne-Charlotte Bengtsson (koreograf) — Peter Bäckström
1985	A. Düben, Balett bemängd med sång (1701) G. H. Stölzel, (1690—1749) Tobakskantaten G. F. Telemann, Miriways (1728) J. Foroni, Berthas piano (1855)	Elizabeth Hehr Elizabeth Hehr Elizabeth Hehr Bo Johansson	Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist Torbjörn Lillieqvist Elisabeth Borgström
1986	A. Melani, L'empio punito/Don Juan 1669 (1669) Barocka upptåg: A. Scarlatti, Palandran e Zamberluccho (1716), G. Orlandini, Serpilla e Bacocco (1719)	Anders Öhrwall Anders Öhrwall Anders Öhrwall	Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn
1987	Anonym italiensk 1600-talskompositör, Daniel i lejongropan S. G. Schönberg, Höga visan (1987) Ian McQueen, Judith och Holofernes (1987) D. Cimarosa, Il marito disperato/Den gifte stackar'n (1785)	Stefan Dässman Stefan Dässman Stefan Dässman Per Borin	Nils Spangenberg Patrik Sörling (koreograf) Nils Spangenberg Per-Erik Öhrn
1988	I. Hallström, Hertig Magnus och sjujungfrun (1867) Karolina Eiriksdóttir, Någon har jag sett (1988) * D. Cimarosa, Den gifte stackar'n *	Per Borin Per Borin Per Borin	Per-Erik Öhrn Per-Erik Öhrn/Misela Cajchanova Per-Erik Öhrn
1989	C. Pallavicino, Messalina (1680) R. Keiser, Der verdammte Staat-Sucht oder der verführte Claudius (1703)	Graham Treacher Alan Hacker	Nils Spangenberg Åsa Melldahl, Åsa Bogegård (koreograf)
1990	I. Hallström, Hertig Magnus och sjujungfrun * Möss och Muser	Per Borin Robert Rydholm	Per-Erik Öhrn Torbjörn Lillieqvist
1991	J. Forssell, Riket är Ditt (1991) * (TV-insp. 1992) J. Melani, Girello (1668)	Thomas Schuback Mark Tatlow	Åsa Melldahl Wasa Marionettopera och Nils Spangenberg Åsa Bogegård (koreograf)
1992	H. Purcell, Prosperos dröm (1690-tal) J. F. Reichardt, Die Geisterinsel/Andarnas ö (1798)	Clas Pehrsson B. Tommy Andersson	Vanda Monaco-Westerstahl Åsa Melldahl, Mats Isaksson (koreograf)

* = Inspelad för TV. Flertalet av verken har sänts av Sveriges Riksradio.

Vad är Vadstena-Akademien?

I. EN SOMMAROPERAFESTIVAL

Sommartid ges omkring 25 operaföreställningar samt konserter och kurser i de olika historiska miljöerna i Vadstena. Verksamheten grundades 1964 av sångläraren Ingrid Maria Rappe. I Vadstena hörs operahistoriens vingslag. Redan 1654 spelades opera på Vadstena slott — troligen för första gången i Sverige! Drottning Christina hade detta år inbjudit en stor operatrupp under ledning av kompositören Vincenzo Albricci. På flykt undan pesten lämnade de Stockholm och begav sig till Vadstena . . .

Vadstena Gamla Teater, byggd 1825 innanför klostermuren, är Sveriges äldsta privatbyggda teater.

Vadstena-Akademiens föreställningar är resultatet av

2. EN KURS FÖR BLIVANDE PROFESSIONELLA MUSIKTEATERARTISTER

Hundratals sångare har deltagit under åren, bland de etablerade t.ex. Curt Appelgren, Britt-Marie Aruhn, Björn Asker, Stefan Dahlberg, Helena Döse, Marianne Eklöf, Elisabeth Eriksson, Carl Johan Falkman, MariAnne Häggander, Hans Josefsson, Magnus Lindén, Lars Magnusson, Carina Morling, Catharina Olsson, Anne-Sofie von Otter, Anita Soldh, Mikael Samuelsson, Monica Sjöholm, Carina Strandberg, Anette Stridh, Thomas Sunnegårdh, Iwa Sörenson, Per-Arne Wahlgren, Louise Werner, Gösta Zachrisson — bland de yngre t.ex. Thomas Lander, Gunnar Lundberg, Hillevi Martinpelto, Lars Martinsson, Pia Marie Nilsson, Lena Nordin, Bengt Nordfors, Eva Maria Tersson, Tua Åberg.

Många av de musiker som deltagit i Vadstena är nu konsertmästare i vårt lands symfoniorkestrar. Regissörerna Göran Järvefelt, Torbjörn Lillieqvist och Per-Erik Öhrn har alla gjort sina första uppsättningar i Vadstena, liksom även koreografen Mats Isaksson och dirigenten Arnold Östman, som innan han blev chef för Drottningholmsteatern under tio år var konstnärlig ledare i Vadstena.

Studierna i Vadstena, som bl.a. innefattar scenframställning, uppförandepraxis och stilhistoria baseras på ett

3. "OPERA-ARKEOLOGISKT" FORSKNINGSPROJEKT

Vadstena-Akademien har en unik studie- och forskningsverksamhet, som rörer riksomfattande och internationell uppmärksamhet. I The Times avslutades recensionen 1986 "British music colleagues wanting to break out of the operatic routine may care to note." Genom framtagning av verk ur europeiska arkiv, källkritiskt översättningsarbete, musikalisk analys, överföring till modern notskrift, instrumentation mm levandegörs en del av vårt kulturhistoriska arv. Hittills har 24 äldre operaverk framförts för första gången i modern tid i Vadstena. Bland dem kan nämnas A. Stradellas "Salome" (som därefter spelats på ett tiotal platser i Europa), en rad verk beställda av drottning Christina, t.ex. "L'empio punito" — världens första Don Juan-opera — av A. Melani, 1669. Vidare kan nämnas Sveriges första operaförsök, den sk Narvabaletten "Balett bemängd med sång" från 1701, med musik av A. Düben, text N. Tessin, en tidigare operad Cimarosa-opera från 1785 "Il marito disperato" (Den gifte stackar'n), TV-inspelad 1988. Sju av Vadstena-Akademiens operauppsättningar har sänts i TV och flertalet i Sveriges Riksradio.

Vadstena-Akademien arbetar även med

4. NYSKRIVNA MUSIKTEATERVERK

Hittills har 14 nya operaverk uruppförts i Vadstena: S.E. Bäck, E. Eysler, W.W. Glaser, L. Horváth, S.D. Sandström, S.G. Schönberg och Jonas Forssell från Sverige, L. Thybo från Danmark, O.A. Thommessen från Norge, Karolina Eiriksdóttir från Island och Ian McQueen från Skottland. Thommessen kallade Vadstena-Akademien för "nordens enda operalaboratorium". "We could learn a lot of their example . . ." avslutades recensionen 1986 i tidskriften Opera i London.

Vadstena-Akademien arrangerar parallellt med operaprojektet

5. KURSER

"Rösten i sång och tal" för logoped, sång- och talpedagog, foniatr, musikalärare och körledare arrangeras 1992 inom ramen för kursprojektet "Den bärande rösten" i samarbete med Linköpings Universitet och Vadstena Folkhögskola. Torbjörn Lillieqvists kurs "Scenisk sång" för avancerade unga sångare ingår också i projektet.

*

STYRELSE

Ordförande Rolf Wirtén, vice ordförande John Zacharias, ständigt ledamot Ingrid Maria Rappe.
Anders Agnemar, Gerhard Bona, Ragnhild Danell, Göran Grefbäck, Sven-Erik Hallbeck, Göran B. Nilsson,
Olof Rydbeck, Thord Söderlund, Göran Söderström och Anders Wiklund.

Suppleanter: Margareta Dellefors, Christer Eke-Göransson, Lennart Fång, Ulrik Lohm,
Bengt-Olof Nilsson, Anders Peterson, Hans Ringvall och Lars Rydberg.

Hedersledamöter: Nils-Olof Franzén, Mauritz Horn af Åminne, Torbjörn Lillieqvist,
Eve Malmquist, Gunnar Sträng, Per-Erik Öhrn, Arnold Östman.

Konstnärlig ledare Clas Pehrsson. Forskningsledare Anders Wiklund.
Administrativ ledare, producent Astrid Lande.